

Lazar Cvetkovic

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Juridiska Institutionen

Juristprogrammet

HRO800 HT22 Examensarbete 30 HP

Handledare: Karin Åberg

Att komma undan Atlantis

En undersökning av möjligheten för klimatmigranter att beviljas internationellt skydd



UNIVERSITY OF GOTHENBURG
SCHOOL OF BUSINESS, ECONOMICS AND LAW

Innehållsförteckning

Förkortningar	4
Abstract	5
1. Otillräckligt skydd för en växande grupp av människor	6
1.1. Definitioner	8
1.2. Syftet och frågeställningar	9
1.3. Metod och material	10
1.3.1. Tolkningen av flyktingkonventionen artikel 1A(2)	10
1.3.2. Human Rights Based Approach vid tolkningen av artikel 1A(2)	12
1.3.3. Tolkningen av ICCPR artikel 6(1) och Teitiota-beslutet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter.....	13
1.3.4. Kritisk diskussion av Teitiota-beslutet.....	15
1.4. Forskningsöversikt	16
1.5. Avgränsningar	17
2. Möjligheterna att tillämpa internationell rätt för skydd av klimatmigranter	18
2.1. Kan klimatmigranter beviljas internationellt skydd enligt artikel 1A(2)?	18
2.1.1. Kan klimatmigranter anses tillhöra en viss samhällsgrupp?	18
2.1.2. Kan klimatmigranter anses kunna utsättas för förföljelse?	20
2.1.3. Sammanfattning: Klimatmigranter kan inte beviljas internationellt skydd enligt artikel 1(2).....	25
2.2. Kan en tolkning grundad i 'Human Rights Based Approach' möjliggöra ett effektivt skydd av klimatmigranter enligt artikel 1A(2)?.....	25
2.2.1. BG (Fiji).....	26
2.2.2. AF (Kiribati) och AC (Tuvalu)	30
2.2.3. Lärdomar från Nya Zeeland.....	32
2.3. Kan klimatmigranter beviljas internationellt skydd enligt ICCPR artikel 6(1)?.....	36
2.4. Slutsats: Är det möjligt att komma undan Atlantis?	39
3. Kritisk diskussion av Teitiota: Innebär Teitiota-beslutet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter ett tillräckligt effektivt skydd för klimatmigranter?	42
3.1. Omöjligheter och oklarheter: Kravet på personlig risk och kommitténs uppfattning av non- refoulement	43
3.2. Högre ställd än nödvändigt: Kravet på oförmågan att odla mat eller få tillgång till dricksvatten	46
3.3. Överskattning av förmågan att åstadkomma skillnad: Kravet på att staten vidtar åtgärder.....	48
3.4. Slutsats: Kommitténs otillräckliga beaktande av verkligheten	52
4. Slutsats och avslutande reflektioner	53
Källförteckning	55

TACK TILL...

... min handledare, Karin Åberg, för hennes kommentarer och värdefull feedback. Tack till Simona och Oscar som tog sig tiden för att läsa uppsatsen. Denna kurs och uppsats markerar slutet av min tid på juristprogrammet och jag vill tacka alla som varit en del av dessa 4,5 år.

Lazar Cvethovic

FÖRKORTNINGAR

CEESCR	Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
HRBA	Human Rights Based Approach
ICCPR	FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter
ICESCR	Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
IEA	Internationella energirådet
IPCC	FN:s klimatpanel
IUCN	Internationella naturvårdsunionen
UNHCR	FN:s flyktingkommissariat

ABSTRACT

As the effects of climate change are continually intensifying people are forced to migrate as a consequence of anthropogenic impacts. While the migration is mostly going to be internal some will find it necessary to cross international borders in order to seek protection. Despite a plethora of scientific evidence showing the devastating repercussions climate change has on people's lives there appears to be little protection being presented within international law for people seeking safety outside their country's borders. Therefore, this essay explores the possibilities that people displaced because of climate change have in order to be granted international protection in another country. As will be shown the 1951 Refugee Convention could potentially offer a solution through a 'human rights based approach' interpretation of article 1A(2). Alternatively, international protection could be granted by reference to the right to life in International Covenant on Civil and Political Rights article 6(1). The UN High Commissioner for Human Rights has in one of its decisions established that the right to life could be violated if an individual is deported to a place where they may be exposed to life threatening risks due to climate change. However, while it has been regarded as a landmark case, the decision simultaneously shows a deeply flawed understanding about the effects of climate change on people.

1. OTILLRÄCKLIGT SKYDD FÖR EN VÄXANDE GRUPP AV MÄNNISKOR

Förflyttning efter inträffandet av naturkatastrofer eller klimatförändringar är inte ett outforskat fenomen.¹ Efterverkan av klimatförändringar innebär ökad varaktighet och intensifiering av extrema väderhändelser som torka, skogsbränder, värmeböljor på land eller hav, eller cykloner. Dessutom bidrar smältande glaciärer till stigande havsnivåer som hotar tillgång till drickbart vatten samt orsakar jordskred och översvämningar. FN:s klimatpanel (IPCC) framhåller att ett genomsnitt på över 20 miljoner människor per år har fördrivits internt sedan 2008, huvudsakligen som en konsekvens av stormar och översvämningar.² IPCC:s senaste beräkningar noterar att intern förflyttning till följd av klimatförändringar år 2050 kan uppgå till 31 och 143 miljoner människor.³ Därtill förväntas även omplacering orsakad av klimatförändringar vara övervägande internt.⁴ Angående gränsöverskridande förflyttningar förefaller det existera otillräckliga uppgifter för att erbjuda tillförlitliga uppskattningar om mängden av människor som kan behöva flytta över gränserna.⁵ Oavsett det slutliga antalet kommer migrationen inte distribueras jämnt mellan världens länder. Storskalig migration från huvudsakligen utvecklingsländer i södra halvklotet blir det i högsta grad sannolika slutresultatet trots att redan utvecklade länder bidrar till majoriteten av koldioxidutsläpp.⁶

Migration till andra länder i syfte att söka skydd från klimatförändringar riskerar dessvärre möta motgång ifall juridiska verktyg inte existerar som möjliggör att skydd kan beviljas när människor börjar ansöka om det. Redan vid utarbetande av flyktingkonventionen år 1951 betraktades flyktingdefinitionen i artikel 1A(2) inte beröra människor som var på flykt från naturkatastrofer. Resonemanget som framfördes under det tjugooandra mötet för befullmäktigades konferens om status för flyktingar och statslösa personer var att naturkatastrofer inte kunde anses diskriminera påverkade människor på grund av ras, religion eller politiska åsikter.⁷ När förhållandet mellan naturkatastrofer och flyktingstatus skulle

¹ Jane McAdam, *Swimming Against the Tide: Why a Climate Change Displacement Treaty is Not the Answer*, Oxford University Press, *International Journal of Refugee Law* Vol. 23 No. 1, s. 2.

² IPCC, *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*, Working Group II Contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022, Technical Summary, TS.B.6, s. 52.

³ *Ibid.*, TS.C.7.2, s. 65.

⁴ McAdam, *supra* note 1, at. 8.

⁵ Jane McAdam, *Protecting People Displaced by the Impacts of Climate Change: The UN Human Rights Committee and the Principle of Non-Refoulement*, *The American Society of International Law*, Vol 114:4, 2020, s. 711.

⁶ Chaloka Beyani, *Report of the Special Rapporteur on the Human Rights of Internally Displaced Persons*, A/66/285, 9 August 2011, para. 19.

⁷ UN Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons, *Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons: Summary Record of the Twenty-second Meeting*, 26 November 1951, A/CONF.2/SR.22.

bedömas i praktiken efterlevdes uppfattningen från befullmäktigades konferens i flertal rättsfall från inflytelsesrika länder inom anglosaxisk eller angloamerikansk rätt. Daryl Dawson, före detta justitieråd inom Australiens högsta domstol, uttryckte följande inställning angående flyktingstatus i sammanhanget av lidande som uppkommit i följd av naturkatastrofer;

“By including in its operative provisions the requirement that a refugee fear persecution, the Convention limits its humanitarian scope and does not afford universal protection to asylum seekers. No matter how devastating may be epidemic, natural disaster or famine, a person fleeing them is not a refugee within the terms of the Convention”⁸

Flyktingkonventionen är inte den enda möjligheten för att bevilja internationellt skydd, men trots övriga alternativ är avsaknaden av tydligt rättsliga ramverk inom internationell rätt för att bemöta människor som fördrivits på grund av klimatförändringar märkbar.⁹ I den svenska utlänningslagen kunde internationellt skydd beviljas om det inte var möjligt för asylsökande återvända till hemlandet på grund av en miljökatastrof, men paragrafen i fråga är numera upphävd.¹⁰ Emellertid tillämpades bestämmelsen i låg utsträckning, och när bestämmelsen faktiskt tillämpades ansågs tolkningen vara snäv och besluten reflekterade sällan en individualiserad bedömning mot bakgrund av specifik information om ursprungslandet.¹¹ Bestående brister i lagstiftningen innebär att internationellt skydd blir svårare att bevilja om beslutsfattare kontinuerligt anser att klimatförändringar inte kan tolkas inom ramen för redan existerande bestämmelser. Således kommer denna framställning undersöka ifall internationell rätt möjliggör för människor förflyttade på grund av klimatförändringar att erhålla internationellt skydd.

Förevarande avsnitt är ämnat att inledningsvis presentera vilken terminologi som ansetts mest fördelaktig för att beskriva personer som migrerar med anledning av klimatförändringar samt definitionen av internationellt skydd. Fortsättningsvis introduceras syftet och frågeställningar som ska besvaras för att uppnå syftet, metoden och materialet som kommer att användas, tidigare forskning på området, och vilka avgränsningar framställningen förhåller sig till. I det andra avsnittet analyseras om klimatomvandringar kan beviljas internationellt skydd utifrån utvalda bestämmelser. I det tredje avsnittet förs en kritisk diskussion med utgångspunkt i beslutet från

⁸ A and Another v Minister for Immigration and Ethnic Affairs and Another, [1997], Australia: High Court, 24 February 1997.

⁹ McAdam, *supra* note 1, at. 3.

¹⁰ Regeringens proposition 2020/21:191, Ändrade regler i utlänningslagen, Stockholm den 29 april 2021, s. 53–56.

¹¹ Margit Ammer, Monika Mayrhofer, & Matthew Scott, Disaster-related Displacement into Europe: Judicial Practice in Austria and Sweden, April 2022, s. 22.

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter i *Ioane Teitiota v. New Zealand (Teitiota framöver)* som vid framställandet av uppsatsen utgör en viktig rättskälla för möjligheten att erhålla internationellt skydd på grund av klimatförändringar. Det fjärde, och sista, kapitlet kommer att bestå av en slutsats och avslutande reflektioner.

1.1. DEFINITIONER

Olika begrepp har använts för att beskriva människor som i följd av klimatförändringar måste förflyttas. Ordet 'klimatflykting' är vanligt förekommande, men terminologin riskerar att vara missvisande. Benämningen 'klimatflykting' kan anses förutsätta att personen i fråga uppfyller kraven i flyktingdefinitionen. Denna uppfattning är omdebatterad, och som avsnitt 2 kommer framföra är det inte en självklarhet att människor förflyttade på grund av klimatförändringar omfattas av den internationella definitionen av flykting. Att använda 'klimatdrabbade människor' har övervägts, men uttrycket är alldeles för brett för att anses enbart inkludera skyddsbehövande personer i följd av klimatförändringar. Eftersom effekter från klimatförändringar är globala existerar människor som blivit påverkade av klimatförändringar, men betraktas inte vara i behov av omplacering eller internationellt skydd. Därmed kommer 'klimatflykting' eller 'klimatdrabbade människor' inte användas under författandet.

Begreppet som tillämpas i denna framställning är 'klimatmigrant'. Enligt internationella organisationen för migration avser ordet migrant "en person som flyttar från sin vanliga vistelseort, antingen inom ett land eller över en internationell gräns, tillfälligt eller permanent och av olika anledningar".¹² Termen kan även inkludera individer vars status eller medel för förflyttning inte är specifikt definierade enligt internationell rätt.¹³ Klimatförändringar orsakar förflyttning både inom och utanför gränserna av ett land, och därmed kan båda fenomen beskrivas med användningen av 'klimatmigrant'. Avslutningsvis erkänner benämningen att det finns ett samband mellan klimatförändring och migration, vilket är en hållbar utgångspunkt för att skapa skydd för en växande grupp av migranter.¹⁴

Gällande 'internationellt skydd' innefattar begreppet två innebörder i enlighet med artikel 2 i EU:s skyddsgrundsdirektiv i vilket flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande

¹² International Organization for Migration, About Migration. Se <https://www.iom.int/about-migration>.

¹³ Ibid.

¹⁴ Lauren Nishimura, 'Climate Change Migrants': Impediments to a Protection Framework and the Need to Incorporate Migration into Climate Change Adaptation Strategies, *International Journal of Refugee Law*, 2015, Vol. 27, No. 1, s. 114.

utgör definitionen av internationellt skydd. Denna definition av internationellt skydd har valts eftersom uppsatsen inte enbart lägger fokus på möjligheten att erhålla skydd utifrån rekvisit i flyktingdefinitionen. Flyktingstatus inbegriper erkännande av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som flykting medan en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande omfattar:

”en tredjelandsmedborgare eller statslös person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men där det finns grundad anledning att förmoda att den berörda personen, om han eller hon återsänds till sitt ursprungsland, eller, i fråga om en statslös person, till det land där han eller hon tidigare hade sin vanliga vistelseort, skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada”¹⁵

1.2. SYFTET OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Uppsatsen syftar till att undersöka om klimatmigranter kan beviljas internationellt skydd med utgångspunkt i flyktingkonventionen artikel 1A(2) och FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) artikel 6(1). Därefter ska en kritisk diskussion framföras för att identifiera brister i kommitténs resonemang i *Teitiota*-fallet. Diskussionen ska demonstrera att kommitténs resonemang inte överensstämmer med hur klimatförändringar påverkar människor i verkligheten och att beslutet, trots sin betydelse, har brister som negativt påverkar möjligheten för klimatmigranter att använda beslutet för att beviljas internationellt skydd. För att kunna uppfylla syftet med framställningen kommer följande frågeställningar att användas:

- (1) Kan klimatmigranter beviljas internationellt skydd enligt flyktingkonventionen artikel 1A(2)?
- (2) Kan en tolkning grundad i 'Human Rights Based Approach' möjliggöra ett effektivt skydd av klimatmigranter enligt flyktingkonventionen artikel 1A(2)?
- (3) Kan klimatmigranter beviljas internationellt skydd enligt ICCPR artikel 6(1)?
- (4) Innebär *Teitiota*-beslutet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter ett tillräckligt effektivt skydd för klimatmigranter?

¹⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning), artikel 2.

1.3. METOD OCH MATERIAL

1.3.1. TOLKNINGEN AV FLYKTINGKONVENTIONEN ARTIKEL 1A(2)

För att uppnå syftet med uppsatsen blir det viktigt att erhålla förståelse för hur bestämmelserna som används i uppsatsens frågeställningar har blivit tolkade för att därefter avgöra om klimatmigranter kan beviljas internationellt skydd. Startpunkten för den första och andra forskningsfrågan blir 1951 års flyktingkonvention och konventionens 1967 års protokoll i vilket den internationella flyktingdefinitionen definieras i artikel 1A(2).¹⁶ Ifall klimatmigranter kan anses uppfylla rekvisitet 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' kommer att analyseras först. Därefter övergår fokuset till att undersöka om klimatmigranter riskerar utsättas för förföljelse i följden av klimatförändringar. Flyktingdefinitionen i artikel 1A(2), med hänsyn till ändringar i 1967 års protokoll, stadgar följande angående definitionen av flykting:

“For the purposes of the present Convention, the term “refugee” shall apply to any person who owing to well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former habitual residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it”

Juridisk litteratur relaterat till tolkningen av artikel 1A(2) blir relevant, och i detta avseende är James C. Hathaways och Michelle Fosters bok *'The Law of Refugee Status'*¹⁷ viktig att ta hänsyn till eftersom boken anses utgöra en högt ansedd och inflytelserik rättskälla inom flyktingrätten. Rättspraxis blir också relevant, men det behöver nämnas att det inte existerar någon enskild auktoritativ institution med rätten att lösa tolkningsfrågor vid tillämpningen av flyktingkonventionen på ett definitivt sätt.¹⁸ Flyktingkonventionen artikel 38 stadgar visserligen att varje tvist mellan parterna rörande tolkningen eller tillämpningen av flyktingkonventionen, som inte kan lösas på annat sätt, ska hänskjutas till Internationella domstolen i Haag på begäran av någon av parterna i tvisten. Emellertid har bestämmelsen aldrig åberopats, och av den anledningen har tolkningen av flyktingkonventionens verkliga innebörd i praktiken övergått till nationella beslutsfattare.¹⁹ I syfte att undvika en fragmenterad tolkning

¹⁶ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees, Text of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and Text of the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees, 2011.

¹⁷ James C. Hathaway & Michelle Foster, *The Law of Refugee Status*, 2nd edition, Cambridge University Press, 2014.

¹⁸ *Ibid.*, s. 3.

¹⁹ *Ibid.*

av flyktingkonventionen tar beslutsfattare hänsyn till utvecklingen av flyktingdefinitionen i andra rättssystem.²⁰ Därmed blir nationell rättspraxis från olika rättsordningar av relevans vid tolkningen av flyktingkonventionen, och av den anledningen är Hathaways och Fosters bok väldigt användbar för denna framställning. Boken utgör en framstående sammanställning av rättspraxis, och är en rättskälla som ofta refereras till av anglo-saxiska domstolar.²¹

I sammanhanget av klimatförändringar och fastställande av flyktingstatus i enlighet med artikel 1A(2) blir Matthew Scotts doktorsavhandling *'Refugee Status Determination in the Context of 'Natural' Disasters and Climate Change: A Human Rights Based Approach'*²² en i lika stort drag viktig rättskälla. Enligt Scott själv är avhandlingen potentiellt den enda detaljerade skriftliga studie som enbart fokuserar på fastställande av flyktingstatus i sammanhanget av naturkatastrofer och klimatförändring.²³ Juridiska forskare som Jane McAdam har berört klimatförändringar i förhållande till flyktingrätten, men Scotts bok kommer vara av störst relevans för uppsatsens två första frågeställningar tillsammans med praxis som kan användas för att visa ett samband mellan naturkatastrofer och flyktingskapande situationer. Därutöver blir även rättskällor från FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) av stor betydelse för tolkningen av flyktingdefinitionen.

För tolkningen av rekvisitetet 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' existerar två tillvägagångssätt som utvecklades genom internationell praxis. *Ejusdem generis* är namnet på första metoden med ursprung i *Acosta*-fallet från USA:s immigrationsnämnd. Tillvägagångssättet förutsätter att människor anses tillhöra en viss samhällsgrupp om gruppens medlemmar bland annat har en gemensam och oföränderlig bakgrund som kan innefatta tidigare delade erfarenheter.²⁴ *Social perception* är namnet på den andra metoden som utvecklades av Australiens högsta domstol i rättsfallet *Applicant A*, och tar hänsyn till den 'ordinära meningen' av texten i artikel 1A(2).²⁵ I denna framställning tillämpas enbart *ejusdem generis*. Enligt Hathaway och Foster föredras *ejusdem generis* eftersom bättre förståelse kan erhållas för flyktingkonventionen med hänsyn till att fördrag ska tolkas i ljuset av deras sammanhang och syfte enligt Wienkonventionen artikel 31. Dessutom anser inte Hathaway

²⁰ Ibid, s. 4.

²¹ Se exempelvis referenser i Hathaway och Foster, s. 196–197.

²² Matthew Scott, *Refugee Status Determination in the Context of 'Natural' Disasters and Climate Change: A Human Rights-Based Approach*, Diss., Lund University, Faculty of Law, 22 May 2018.

²³ Ibid, s. 40.

²⁴ *Matter of Acosta*, A-24159781, United States Board of Immigration Appeals, 1 March 1985, s. 233.

²⁵ *A and Another*, *supra* note 8, at. 241.

och Foster att en ordinär mening av begreppet 'en viss samhällsgrupp' existerar.²⁶ Därmed fokuserar analysen av 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' på att undersöka om klimatmigranter har en gemensam och oföränderlig bakgrund.

Avslutningsvis utgör tvärvetenskaplighet en central del vid tolkningen av artikel 1A(2), vilket innebär en sammanföring av flera vetenskapliga fält.²⁷ I denna uppsats kommer utöver juridiska källor även källor kopplade till att beskriva och undersöka effekterna av klimatförändringar att användas vid tolkningen av flyktingdefinitionen. För att kunna bedöma om klimatmigranter har en gemensam och oföränderlig bakgrund används vetenskapliga rapporter och artiklar som berör långsiktiga effekter från klimatförändringar och även resultatet av att uppnå åtagande om nollutsläpp av växthusgaser. Vid bedömningen av förföljelse i sammanhanget av klimatförändringar används en publikation från Internationella naturvårdsunionen (IUCN), som analyserade kopplingen mellan könsbaserat våld och miljön, tillsammans med rättsliga beslut i vilket naturkatastrofer utgör relevant bakgrund för flyktingstatus.

1.3.2. HUMAN RIGHTS BASED APPROACH VID TOLKNINGEN AV ARTIKEL 1A(2)

Vid besvarande av den andra forskningsfrågan kommer ett 'human rights based approach' (HRBA) att föreslås för tolkningen av flyktingkonventionen artikel 1A(2). Prioriteringen av principer för mänskliga rättigheter blev en väsentlig del av FN:s reformarbete under 1997.²⁸ Därefter har flera FN-organ antagit HRBA inom deras utvecklingssamarbete med en egen tolkning av tillvägagångssättet, och metoden blev normen genom FN:s '*Common Understanding on Human Rights-Based Approaches to Development Cooperation and Programming*'.²⁹ Inom internationell flyktingrätt innefattar HRBA tillämpningen av bestämmelser med internationell människorättslagstiftning som utgångspunkt vid tolkningen av 'förföljelse' rekvisitet.³⁰ Stöd för en sådan tolkningsmodell kan härledas ur Wienkonventionen artikel 31(1) som konstaterar att tolkningen av ett fördrag ska genomföras med hänsyn till konventionens sammanhang, syfte och ändamål. Enligt Wienkonventionen

²⁶ Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 432.

²⁷ Moti Nissani, Fruits, Salads, and Smoothies: A Working Definition of Interdisciplinarity, Wayne State University, *Journal of Educational Thought*, Vol. 29, No.2, August 1995, s. 121.

²⁸ UN General Assembly, *Renewing the United Nations: A Programme for Reform*, Report of the Secretary-General, A/51/95014, July 1997, s. 8.

²⁹ Hans Peter Schmitz, A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts, *Syracuse University, Polity*, Volume 44. Number 4, October 2012, s. 523.

³⁰ Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 193–195.

artikel 31(2) utgör ingressen till ett fördrag en del av sammanhanget och klarlägger ändamålet och syftet med fördraget. Ingressen till flyktingkonventionen stadgar följande:

“**CONSIDERING** that the Charter of the United Nations and the Universal Declaration of Human Rights approved on 10 December 1948 by the General Assembly have affirmed the principle that human beings shall enjoy fundamental rights and freedoms without discrimination”.

“**CONSIDERING** that the United Nations has, on various occasions, manifested its profound concern for refugees and endeavoured to assure refugees the widest possible exercise of these fundamental rights and freedoms”³¹

Med hänsyn till ingressen anser Hathaway och Foster att flyktingkonventionen har författats mot bakgrund av internationella mänskliga rättigheter, och därmed borde tolkningen av flyktingkonventionen även inbegripa tillämpningen av bestämmelser i vilket sådana rättigheter regleras.³² UNHCR konstaterar att ingressen bekräftar att författarna till flyktingkonventionen hade som avsikt att inkorporera mänskliga rättigheter vid identifieringen och behandlingen av flyktingar, och har därigenom tillhandahållit vägledning vid tolkningen av flyktingkonventionen.³³ Metoden för denna tolkning av flyktingkonventionen brukar refereras till som ”human rights based approach”.³⁴ I syfte att illustrera hur HRBA kan tillämpas i praktiken vid tolkningen av artikel 1A(2), och vid fastställande av flyktingstatus i sammanhanget av klimatförändringar, kommer rättspraxis från immigrations- och skyddstribunalen i Nya Zeeland att användas.

1.3.3. TOLKNINGEN AV ICCPR ARTIKEL 6(1) OCH TEITIOTA-BESLUTET FRÅN FN:S KOMMITTÉ FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Den tredje forskningsfrågan har sin utgångspunkt i ICCPR artikel 6(1), vilket reglerar rätten till liv enligt följande formulering:

“Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.”³⁵

³¹ UNHCR Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees, *supra* note 16, at. 13.

³² Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 193.

³³ UNHCR, The International Protection of Refugees: Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, *Refugee Survey Quarterly*, Vol 20, No. S, 2001, s. 78.

³⁴ Se exv. Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 193-208.

³⁵ UN General Assembly, International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, art. 6(1).

Varje konventionsstat till ICCPR åtar sig skyldigheten att respektera och säkerställa rättigheterna i konventionen till alla individer inom deras territorium enligt ICCPR artikel 2(1). Bestämmelsen innebär att civila och politiska rättigheterna i ICCPR är omedelbart bindande för konventionsstaterna.³⁶ Artikel 2 kräver även att konventionsstaterna vid ratifikation av ICCPR företar nödvändiga ändringar av inhemska lagar och praxis för att säkerställa att de överensstämmer med konventionen.³⁷ Vid författande av denna framställning har ICCPR blivit ratificerat av 173 stater.³⁸

ICCPR artikel 28 stadgar att en människorättskommitté ska inrättas och bestå av 18 ledamöter. Individer som hävdar att deras rättigheter och friheter enligt ICCPR har kränkts kan ställa den berörda staten till svars för dess handlingar om staten är part i konventionen och det fakultativa protokollet.³⁹ Eftersom bestämmelserna i ICCPR är formulerade i allmänna termer och därmed kan tolkas på en mängd olika sätt har kommittén tagit upp utarbetandet av *General Comments* som råd för alla parter till konventionen. *General Comments* analyserar en specifik artikel eller allmän fråga i konventionen på ett utökat och heltäckande sätt, men kan även beröra konventionsrättigheterna för specifika grupper, procedurfrågor, eller diverse frågor som reservationer mot konventionen.⁴⁰ *General Comments* finns tillgängliga i FN:s fördragsdatabas.⁴¹ Kommitténs övervägande av individuella klagomål har inte samma funktion som en rättslig instans eftersom det inte är ett rättsligt organ.⁴² Emellertid innehåller deras beslut vissa viktiga egenskaper som är essentiella för ett rättsligt avgörande. Enligt *General Comment 33* kommer kommittén fram till sina beslut i en rättslig anda, vilket innefattar kommittémedlemmarnas opartiskhet och oberoende, den övervägda tolkningen av konventionens språk, och beslutens avgörande karaktär.⁴³ Dessutom har konventionsstaterna en skyldighet att agera i god tro när det gäller deras deltagande i en process enligt det fakultativa protokollet och i förhållande till själva konventionen. Av den anledningen föreligger en

³⁶ Sarah Joseph & Melissa Castan, *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials and Commentary*, 3rd Edition, Oxford University Press, 2013, s. 7.

³⁷ Human Rights Committee, General Comment No. 31 [80]: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant, Adopted on 29 March 2004 (2187th meeting), para. 13.

³⁸ Statistik för vilka länder ratificerat, skrivit under, eller inte vidtagit några åtgärder angående ICCPR finns att hitta vid <https://indicators.ohchr.org>.

³⁹ Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, Adopted and Opened for Signature, Ratification and Accession by General Assembly Resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 Entry Into Force 23 March 1976, in Accordance with Article 9, art. 1-5.

⁴⁰ Human Rights Committee, Fact Sheet No. 15 (Rev. 1): Civil and Political Rights, s. 24.

⁴¹ <https://tbinternet.ohchr.org/layouts/15/TreatyBodyExternal/TBSearch.aspx>.

⁴² Joseph & Castan, *supra* note 36, at. 22.

⁴³ Human Rights Committee, General Comment 33, The Obligations of States Parties under the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, CCPR/C/GC/335 November 2008, para. 11.

skyldighet att samarbeta med kommittén enligt principen om god tro vid iakttagandet av alla förpliktelser i konventionen.⁴⁴

Analysen i den tredje forskningsfrågan kommer att lägga fokus på *Teitiota*-beslutet i vilket kommittén bedömde om klimatförändringar kan anses utgöra ett hot mot rätten till liv enligt ICCPR artikel 6(1). Med rätten till liv i fokus används beslutet i syfte att illustrera hur kommittén resonerade för att bedöma ifall, och under vilka omständigheter, rätten till liv kan anses riskera att överträdas i sammanhanget av klimatförändringar.

1.3.4. KRITISK DISKUSSION AV TEITIOTA-BESLUTET

Efter avslutad analys kommer det tredje kapitlet behandla *Teitiota* beslutet i syfte att bedöma om kommitténs resonemang överensstämmer med verkligheten av hur människor påverkas i följden av klimatförändringar. Diskussionen av kommitténs beslut tar inspiration från Thomas Spijkerboers artikel '*Analysing European Case Law on Migration: Options for critical lawyers*'.⁴⁵ Spijkerboer presenterar tre alternativ för hur kritik av juridiska beslut kan genomföras. Två av dessa alternativ kommer att tillämpas vid kritik av *Teitiota*. Första alternativet är att identifiera inkonsekvenser i lagen som den ser ut och utveckla ett mer sammanhängande tillvägagångssätt som presenteras som bättre ur en teknisk juridisk synvinkel.⁴⁶ Spijkerboer konstaterar att alternativet kan innebära att domstolens yttrande ersätts med ens egna uppfattning, och tar sin utgångspunkt i Europadomstolens praxis som verkade acceptera en mindre intensiv granskning av inhemska domstolar inom asylmål. Spijkerboer hävdar att Europadomstolens godtagande av mindre intensiv granskning är oförenligt med domstolens rättspraxis om dess egna bedömning i asylärenden. Efter att ha identifierat inkonsekvenserna föreslår Spijkerboer ett sätt att åtgärda avvikelserna.⁴⁷

Spijkerboers andra alternativ består av att visa hur en domstols ståndpunkt inte är den enda tillämpningen av lagen. Existerande rättspraxis ställs mot alternativa tillämpningar av rätten som framstår lika bra ur rättsteknisk synpunkt, men ger ett annat utfall.⁴⁸ Om befintligheten av alternativet framställts som rimlig innebär det att rättsfrågan har två korrekta, men olika utfall.

⁴⁴ Ibid, para. 15.

⁴⁵ Thomas Spijkerboer, *Analysing European Case Law on Migration: Options for critical lawyers*, Migration and European Law, Vrije Universiteit Amsterdam, Faculty of Law, Collected Courses of the Academy of European Law XXI, Oxford University Press, July 2, 2012.

⁴⁶ Ibid, s. 3.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid, s. 11.

Enligt Spijkerboer är preferensen av ett alternativ framför det andra ett resultat av ett medvetet eller omedvetet val, vilket inte är legitimt på grund av att alternativet är det rätta juridiska svaret. I stället rättfärdigas valet genom att hävda att alternativet som för närvarande inte antas av domstolen borde föredras eftersom det är mer effektivt, mer i linje med mänskliga rättigheter, eller på grund av liknande påstående.⁴⁹ Spijkerboer sammanfattar det andra alternativet enligt följande fyra steg:

“The argumentative move I try to illustrate here consists of four steps: (1) the court has position A; (2) but position B is just as convincing from a legal point of view; (3) the difference between A and B therefore is not legal in nature, but political/moral/ethical/etc; (4) so let us discuss politics/morality/ethics/etc.”⁵⁰

1.4. FORSKNINGSÖVERSIKT

Scotts doktorsavhandling har redan nämnts som en central rättskälla för denna uppsats. Syftet med avhandlingen är att urskilja under vilka omständigheter som människor på flykt över internationella gränser kan erhålla flyktingstatus i sammanhanget av naturkatastrofer och klimatförändringar.⁵¹ Scott diskuterar ett nytt förhållningssätt till flyktingkonventionen artikel 1(2) som anses vara mer trogen till tolkningen av artikel 1A(2) och dess 1967 års protokoll enligt Wienkonventionens artiklar 31–33.⁵² I boken används bland annat rättspraxis som visar att naturkatastrofer utgör relevant bakgrund för kränkningar av mänskliga rättigheter. Emellertid konstaterar Scott att avhandlingen inte berör konventionsgrunderna i artikel 1A(2) som är ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk åsikt.⁵³ Till skillnad från Scott kommer förevarande framställning att analysera om klimatmigranter kan anses uppfylla rekvisitet ”tillhörighet till en viss samhällsgrupp” innan analysen övergår till att undersöka om klimatmigranter riskerar utsättas för förföljelse. Dessutom kommer *Teitiota*-beslutet att användas för att besvara om klimatmigranter kan beviljas internationellt skydd enligt ICCPR artikel 6(1).

Vid kritik av *Teitiota* har Simon Behrmans och Avidan Kents artikel ’ *The Teitiota Case and the Limitations of the Human Rights Framework* ’ varit mest relevant.⁵⁴ Artikeln identifierar bristerna i beslutet och diskuterar potentiella svårigheter som kommitténs krav kan innefatta

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Ibid, s. 20.

⁵¹ Scott, *supra* note 22, at. 38-39.

⁵² Ibid, s. 255–327.

⁵³ Ibid, s. 64.

⁵⁴ Simon Behrman & Avidan Kent, *The Teitiota Case and the Limitations of the Human Rights Framework*, *Questions of International Law, Zoom-in* 75 (2020).

för klimatmigranter. Utöver bristerna som diskuteras i Behrmans och Kents artikel kommer kritiken av *Teitiota* även ta upp kommitténs uppfattning av *non-refoulement* principen och hur kommittén kan gå till väga i framtiden för att rätta till felaktigheterna i det första kravet som berör personlig risk. Därtill presenterar kritiken mot det tredje kravet, som nämner ursprungslandets förmåga att vidta åtgärder, en potentiell lösning när det gäller maktobalansen mellan länder som ansvarar för majoriteten av utsläppen av växthusgaser och länder som är mest påverkade av effekter från klimatförändringar.

1.5. AVGRÄNSNINGAR

Den första avgränsningen som har vidtagits är att uppsatsen enbart förhåller sig till nämnda bestämmelser i avsnitt 1.2. Trots att andra regler skulle också kunna tillämpas vid fastställande av internationellt skydd har flyktingkonventionen artikel 1A(2) och ICCPR artikel 6(1) ansetts vara mest betydelsefulla för att åstadkomma syftet med framställningen. Den andra avgränsningen är att enbart rätten till liv enligt ICCPR artikel 6(1) hänvisas för att besvara den tredje forskningsfrågan. Medan flera mänskliga rättigheter som rätt till hälsa, rätten till en tillfredsställande levnadsstandard, eller rätten till social trygghet visserligen riskerar att negativt påverkas av klimatförändringar har rätten till liv blivit fokuset för kommitténs beslut i *Teitiota*, och därmed blir ICCPR artikel 6(1) av större relevans än övriga mänskliga rättigheter.

2. MÖJLIGHETERNA ATT TILLÄMPA INTERNATIONELL RÄTT FÖR SKYDD AV KLIMATMIGRANTER

Detta kapitel undersöker vilka möjligheter klimatmigranter har för att erhålla internationellt skydd med utgångspunkt i flyktingkonventionen artikel 1A(2) och ICCPR artikel 6(1), och försöker argumentera att klimatförändringar orsakar omständigheter som ger upphov till skyddsgrundande behandling. Inledningsvis analyseras om klimatmigranter kan anses uppfylla rekvisitet 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' genom att undersöka om klimatmigranter har en gemensam och oföränderlig bakgrund. Efteråt analyseras om klimatmigranter riskerar utsättas för förföljelse, och därmed presenteras också vilka hinder finns när ett samband behöver åstadkommas mellan förföljelse i sammanhanget av klimatförändringar och en aktör som orsakade förföljelsen. I den andra forskningsfrågan kommer det undersökas om tillämpningen av en 'human rights based approach' vid fastställande av flyktingstatus kan erbjuda ett effektivt skydd för klimatmigranter. Avslutningsvis betonar den tredje forskningsfrågan *Teitiota*-fallet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter som tog upp ett överklagande från Ioanne Teitiota i vilket klimatförändring åberopades som grund vid fastställande av flyktingstatus i Nya Zeeland, men fick avslag av Nya Zeelands immigrations- och skyddstribunal. Kommittén framförde därefter sina åsikter angående möjligheten att åberopa rätten till liv enligt ICCPR artikel 6(1) för att beviljas internationellt skydd i sammanhanget av klimatförändringar, och under vilka omständigheter en sådan ansökan kan anses motiverat.

2.1. KAN KLIMATMIGRANTER BEVILJAS INTERNATIONELLT SKYDD ENLIGT ARTIKEL 1A(2)?

2.1.1. KAN KLIMATMIGRANTER ANSES TILLHÖRA EN VISS SAMHÄLLSGRUPP?

Den gemensamma bakgrunden som kan hänföras till klimatmigranter är tillhörighet till gruppen av människor som påverkas av klimatförändringar och därmed tvingas att omplaceras. Gällande bakgrundens oföränderlighet kommer vissa klimatmigranter kunna återhämta sig från en naturkatastrof. Exempelvis kan situationen inom ett område som har drabbats av en översvämning eventuellt återgå till situationen innan översvämningen, vilket möjliggör för människor att migrera tillbaka. Emellertid uppstår problemet att en del områden är sårbara gentemot klimatförändringar utöver det vanliga och därmed riskerar att regelbundet och mer intensivt utsättas för naturkatastrofer som en konsekvens av detta. I sin tur påverkas befolkningen i det drabbade området, och således förvandlas naturkatastrofen till en vanlig återkommande företeelse. Följaktligen uppstår en ökande svårighet för att med säkerhet kunna

konstatera att situationen är föränderlig när ständigt återkommande naturkatastrofer gradvis blir den standard enligt vilket berörda människor måste anpassa sig efter, även om det förekommer perioder där problemet förefaller upphöra. Ifall klimatmigranter tillhör gruppen av människor med föränderlig bakgrund kommer vara beroende av vilket potential som existerar för att effekterna av klimatförändringarna i framtiden kan vändas. Därmed ökar sannolikheten för att motverka en eskalering av den nuvarande situationen, och i syfte att uppnå detta ändamål är det essentiellt att åtagande om nollutsläpp av växthusgaser blir framgångsrika.

Enligt internationella energirådets (IEA) rapport, en internationell organisation med bland annat fokus på analys och data om hela den globala energisektorn, är det en "monumental uppgift" att uppnå nettonollutsläpp fram tills 2050 som kommer kräva stort samarbete mellan länder.⁵⁵ Emellertid försvåras samarbetet med att uppnå nollutsläpp på grund av faktorer som ideologiska skillnader, otillräckligt högt satta mål, och oförutsedda händelser som ytterligare försvårar internationellt samarbete. IEA konstaterar att flera milstolpar existerar på vägen mot globala nettonollutsläpp som måste åstadkommas till 2050, och anser att om någon sektor släpar efter kan det visa sig omöjligt att kompensera skillnaden annanstans.⁵⁶ Samtidigt har IPCC konstaterat att växthusgasutsläppen fortsatte att öka globalt inom alla sektorer och delsektorer.⁵⁷ Dessutom faller många åtaganden långt ifrån vad som krävs, och en utvärdering av alla nuvarande nationella klimatplaner – för alla 193 parter i Parisavtalet tillsammans – skulle leda till en ökning på 16,3 % av de globala utsläppen av växthusgaser till 2030, jämfört med nivåerna vid 2010.⁵⁸ Även om koldioxid och icke-koldioxid växthusgasutsläpp elimineras uppskattas ändå lång tid krävas innan höjningen av den globala temperaturen som uppstod genom klimatförändring tills nu börjar avta.⁵⁹ Trots att förväntningarna är en eventuell stabilisering av den globala temperaturen kommer smältande glaciärer och inlandsisar samt stigande havsnivåer fortsätta att inträffa. Noll utsläpp av växthusgaser skulle fortfarande orsaka

⁵⁵ IEA, Net Zero by 2050: A Roadmap for the Global Energy Sector, 2021, s. 152.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ IPCC, Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change, Working Group III Contribution to the IPCC Sixth Assessment Report (AR6), Technical Summary, 29 November 2021, TS-23, paras. 12-21.

⁵⁸ United Nations, Nationally Determined Contributions Under the Paris Agreement: Synthesis Report by the Secretariat, 17 september 2021, paras. 10-13.

⁵⁹ IPCC, 2018: Global Warming of 1.5°C: An IPCC Special Report on the Impacts of Global Warming of 1.5°C Above Pre-Industrial Levels and Related Global Greenhouse Gas Emission Pathways, in the Context of Strengthening the Global Response to the Threat of Climate Change, Sustainable Development, and Efforts to Eradicate Poverty, Cambridge University Press, Chapter 1, s. 65.

stigande havsnivåer i många århundraden framöver, och skulle överstiga höjningen av havsnivån som har uppstått sedan år 1900 samt sträcka sig bortom år 2300.⁶⁰

En svårighet som uppstår i att argumentera för att klimatmigranter uppfyller rekvisitet 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' är att klimatförändringar påverkar samtliga människor och således kan det hävdas att kravet på samma bakgrund, vana, eller social status inte kan anses uppfyllda. Uppfattningen är inte fullständigt korrekt med hänsyn till att klimatförändringar blir en mer påfrestande företeelse för vissa länder än för andra. Därmed uppstår en grupp av människor som blir påverkade i större utsträckning än människor i övriga delar av världen. Följaktligen förefaller klimatmigranter besitta en låg sannolikhet att i kommande tider återgå till livet innan konsekvenser av klimatförändringar även om nettonollutsläpp strategin uppenbarar sig bli framgångsrik. Trots att klimatmigranter i framtiden skulle kunna anses uppfylla kravet 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' utgör rekvisitet fortfarande bara en del av flyktingdefinitionen. För att uppfylla flyktingdefinitionen måste klimatmigranter även uppfylla kravet på ' förföljelse' för att kunna beviljas flyktingstatus på grund av 'tillhörighet till en viss samhällsgrupp' eller andra skyddsgrunder.

2.1.2. KAN KLIMATMIGRANTER ANSES KUNNA UTSÄTTAS FÖR FÖRFÖLJELSE?

Mänsklig exponering och sårbarhet gentemot effekter av klimatförändringar samt vissa staters kapacitet, förmåga och vilja att förse befolkningen med nödvändig skydd påverkar åtnjutandet av grundläggande mänskliga rättigheter.⁶¹ Både på kort och längre sikt kan drabbade populationer utsättas för högre risk i förhållande till diskriminerande behandling som kan utgöra förföljelse enligt en av konventionsgrunderna i flyktingkonventionen artikel 1A(2).⁶² För att kunna fastställa att klimatförändring försätter människor i situationer där individer lämnas oskyddade gentemot skyddsgrundande behandling måste en koppling mellan förhållanden som uppstår genom klimatförändringar och skyddsgrundande behandling kunna åstadkommas.

IUCN är en av världens största och mest mångsidiga miljö nätverk med fokus på naturvård och hållbar användning av naturresurser. I deras rapport om könsbaserat våld och kopplingar

⁶⁰ Alexander Nauels, Johannes Gütschow, Matthias Mengel, Malte Meinshausen, Peter U Clark, Carl-Friedrich Schlessner, *Attributing Long-Term Sea-Level Rise to Paris Agreement Emission Pledges*, University of Oslo, Oslo, Norway, 19 november 2019, vol. 116, s. 23488-23490.

⁶¹ UNHCR, *Legal Considerations Regarding Claims for International Protection Made in the Context of the Adverse Effects of Climate Change and Disasters*, 1 October 2020, s. 4.

⁶² *Ibid.*

till miljö framhävs hur effekterna av klimatförändringar och väderrelaterade katastrofer orsakar könsbaserat våld och ökar förekomsten av kränkningar av mänskliga rättigheter gentemot kvinnor.⁶³ Ökning av våld i hemmet och mellan närstående partners, barnäktenskap, och sexuellt utnyttjande och människohandel är ett fåtal exempel på hur kvinnors rättigheter undertrycks som en konsekvens av klimatförändringar.⁶⁴ Dessutom löper även etniska minoriteter, sexuella minoriteter och könsminoriteter, särskilt från sådana gemenskap som är fattiga och tillhör ursprungsbefolkningen, större risk att utsättas för negativa effekter av klimatförändringar som riskerar leda till diskriminering på grund av kön, klass, etnicitet, ålder och funktionshinder.⁶⁵ Rapporten är en första infallsvinkel i sambandet mellan klimatförändringar och överträdelse av mänskliga rättigheter. Utöver IUCN:s rapport finns exempel där naturkatastrofer skapar situationer i vilket människor riskerar att utsättas eller blir utsatta för behandling som kan likställas med förföljelse kopplat till en av konventionsgrunderna.

I *Refugee Appeal No. 76374*⁶⁶ berättas det om en politisk aktiv medborgare från Myanmar. Kvinnan i fråga har under stora delar av sitt liv visat stöd för prodemokratiska rörelser genom deltagande i protester och bistånd till människor som själva var inblandade i prodemokratisk aktivitet, och även varit delaktig i övervakning av miljöförstöring.⁶⁷ Den 2-3 maj 2008 drabbades Myanmar av den tropiska cyklonen Nargis, som tillsammans med en tillhörande stormflod orsakade betydande skador och förlust av människoliv, förstörelse av egendom och infrastruktur samt orsakade intern fördrivning av befolkningen. Landet var i behov av katastrofhjälp, och genom sin anslutning till prodemokratisk aktivism blev kvinnan kontaktad i syfte att införskaffa pengar. Med pengarna handlade hon och distribuerade mat och övrigt material inom de värst drabbade områdena påverkade, och delade ut livsmedelshjälp och gav finansiering till personer som blivit föräldralösa till följd av cyklonen.⁶⁸ Under tiden kvinnan befann sig i Nya Zeeland informerades hon av hennes assistent att myndigheterna ville träffa henne och assistenten skulle informera kvinnan omedelbart efter hennes återkomst. Kvinnans syster informerade även om att regeringen hade börjat arrestera människor som hade hjälpt till med katastrofhjälp i följden av cyklonen Nargis.⁶⁹ Med hänsyn till flertals rapporter angående

⁶³ Itzá Castañeda Camey, Laura Sabater, Cate Owren & A. Emmett Boyer, IUCN, *Gender-Based Violence and Environment Linkages: The Violence of Inequality*, Gland, Switzerland, 2020.

⁶⁴ *Ibid*, s. 139-147.

⁶⁵ *Ibid*, s. 137.

⁶⁶ *Refugee Appeal No. 76374*, No. 76374, New Zealand: Refugee Status Appeals Authority, 28 October 2009.

⁶⁷ *Ibid*, paras. 7-14.

⁶⁸ *Ibid*, para. 20.

⁶⁹ *Ibid*, para. 26.

regeringens behandling av övriga människor inblandade med katastrofhjälp under cyklonen Nargis beviljades flyktingstatus eftersom kvinnan ansågs ha en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av hennes politiska uppfattning.⁷⁰

Ytterligare exempel är fallet *Molina-Theissen v. Guatemala*⁷¹ från Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter som berör Emma Guadalupe Molina Theissens och Julio César del Valle Cóbars upplevelser i följd av jordbävningen i Guatemala den 4 februari 1976. Under denna tid var påtvingad försvinnande av personer statlig praxis som utfördes av säkerhetsstyrkorna med syftet att avveckla rörelser eller organisationer som staten identifierade hade tendenser till "uppror".⁷² Emma var medlem i *Juventud Patriótica del Trabajo*, och Julio var ledaren för studentpartiet *FRENTE*. Båda partier uppfyllde kraven för att anses utgöra politiska motståndare till staten. Efter jordbävningen blev Emma och Julio häktade samtidigt som de genomförde en folkräkning i en tätortsbebyggelse tillsammans med två ytterligare personer. En av dessa personer dödades medan den andra blev förlamad efter ett skott i ryggen medan Julio den 22 mars 1980 blev Julio hittad torterad och skjuten i sin bil. Emma blev utsatt för flera gärningar under hennes häktningstid som utgjorde brott mot mänskliga rättigheter, och var tvungen att hålla sig undan som ett resultat av Julios lönnmord.⁷³

Rättsfallen belyser hur naturkatastrofer kan vara en grundläggande aspekt för avsiktligt undertryckande eller bestraffning gentemot politisk aktiva individer. Scott, som tar upp båda rättsfall i sin avhandling, anser naturkatastrofen vara oskiljbar från existerande politiskt våld i *Molina-Theissen v. Guatemala*. Dessutom betraktas fallet som ett typiskt exempel där naturkatastrofen utgör en relevant bakgrund där "klassiska" flyktingproducerande situationer uppstår.⁷⁴ I förhållande till *Refugee Appeal No. 76734* framför Scott att rättsfallet tydligt illustrerar hur en person kan etablera en välgrundad fruktan för förföljelse i sammanhanget av naturkatastrofer och klimatförändringar. Rättsfallet anses också avspegla ett klassiskt politiskt flyktingsscenario i vilket naturkatastrofen utgör relevant bakgrund. Det föreligger ingen tvekan om vem som är den ansvariga aktören för förföljelsen, eller om aktören kan anses vara motiverad att orsaka allvarlig skada på grund av en skyddsgrund i artikel 1A(2).⁷⁵ Scott hänvisar även till andra rättsliga beslut med liknande omständigheter som innefattar dödshot

⁷⁰ Ibid, paras. 40-46.

⁷¹ Inter-American Court of Human Rights, Case of Molina-Theissen v. Guatemala, Judgment of May 4, 2004 (Merits).

⁷² Ibid, para. 40(1).

⁷³ Ibid, paras. 40(7)-40(9)(iv).

⁷⁴ Scott, *supra* note 22, at. 164.

⁷⁵ Ibid, s. 164-166.

mot demonstranter utfört av soldater i Togo på grund av protester gentemot regeringens hantering av insatser för översvänningshjälp,⁷⁶ och diskriminerande uteslutning från tillgång till livsmedelsbistånd i Zimbabwe eftersom den skyddsbehövande härstammade från ett område som var lojal mot den politiska oppositionen.⁷⁷ I samband med att klimatförändringar ökar och intensifierar förekomsten av naturkatastrofer kommer även förekomsten av omständigheterna i rättsfallen bli större. IUCN:s rapport och rättspraxis visar att effekterna av klimatförändringar kan orsaka diskriminering gentemot människor på grund av ett karaktärsdrag som faller inom en av skyddsgrunderna i flyktingdefinitionen.

Diskrimineringen måste även innebära att personen känner en 'välgrundad fruktan för förföljelse', och att förföljelsen har ett samband med en av konventionsgrunderna. Trots att förekomsten av förföljelse är centralt vid fastställande av flyktingstatus existerar varken en definition eller förtydligande i flyktingkonventionen angående begreppets innebörd.⁷⁸ Enligt Hathaway och Foster anses orsaken vara att tolkningen av förföljelse borde vara flexibel för att kunna tillåta att hänsyn tas till nya flyktingsituationer.⁷⁹ Emellertid möjliggör artikel 33 i flyktingkonventionen för viss vägledning genom fastställandet att ingen stat får utvisa eller återlämna en flykting till ett land där flyktingens liv eller frihet skulle vara hotade på grund av ras, religion, nationalitet, medlemskap i en viss social grupp eller politiska åsikter. Dessutom konstaterar UNHCR:s handbok att gärningar som medför hot mot liv eller frihet eller andra allvarliga kränkningar enligt internationella konventioner som preciserar mänskliga rättigheter kan utgöra förföljelse.⁸⁰ Omständigheterna som skildras i rapporten från IUCN och ovan nämnda rättsfall är karakteristiska av sådant agerande som exemplifierar allvarliga kränkningar mot mänskliga rättigheter som utgör förföljelse.

Angående kravet på förekomsten av en 'välgrundad fruktan' innebär subjektiviteten av att känna rädsla att fastställandet av flyktingstatus primärt är en utvärdering av utlänningens påstående beträffande deras upplevelse i ursprungslandet.⁸¹ Eftersom rädslan ska vara 'välgrundad' innefattar begreppet ett objektiv inslag i utvärderingen, och betyder att inte enbart sinnestillståndet av personen i fråga ligger till grunden för bedömningen utan att

⁷⁶ Council of Europe: European Court of Human Rights, Case of A.L. v. Austria, Application No. 7788/11, 10 May 2012.

⁷⁷ Asylum and Immigration Tribunal, RN (Returnees) Zimbabwe CG [2008] UKAIT 00083, 19 November 2008.

⁷⁸ Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 182.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ UNHCR, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees: Reissued, Geneva; February 2019, para. 51.

⁸¹ *Ibid.*, para. 37.

sinnestillståndet måste ha stöd i en objektiv situation.⁸² Liknande resonemang tillämpas på begreppet 'förföljelse' som förutsätter en utvärdering av omständigheterna i varje enskild fall, inklusive det subjektiva inslaget, för att kunna åstadkomma en bedömning av ifall framförda omständigheter i ett specifikt fall utgör förföljelse.⁸³ Eftersom den personliga upplevelsen är essentiell vid fastställande av flyktingstatus kan en universell slutsats inte tillämpas på samtliga klimatmigranter. Om välgrundad fruktan för förföljelse är förekommande i ett specifikt ärende är en bedömning som måste utföras från fall till fall. Emellertid är det av stor betydelse att exempel förankrade i verkligheten kan presenteras för att demonstrera sambandet mellan konsekvenser av klimatförändringar och situationer som kan likställas med förföljelse kopplat till en av konventionsgrunderna i artikel 1A(2).

Trots sambandet mellan klimatförändringar och skyddsgrundande behandling föreligger fortfarande svårigheter i att åberopa klimatförändring för erkännande av flyktingstatus. Vid fastställande av flyktingstatus föreligger förutsättningen att omständigheterna som orsakar 'välgrundad fruktan för förföljelse' uppstår genom agerandet av en aktör som kan identifieras som förföljaren, vilket kan omfatta statliga eller privata aktörer.⁸⁴ Eftersom klimatförändringar är antropogena processer kan konsekvenserna härledas ur mänskliga aktiviteter från andra länder, och vissa stater bidrar visserligen till att förvärra påföljder av klimatförändringar i större utsträckning än andra.⁸⁵ Dessvärre blir utmaningen att precisera aktören som föranledde förekomsten av översvämningar, torka, eller andra naturkatastrofer i ett annat land, vilket resulterade i skyddsgrundande behandling enligt artikel 1A(2) gentemot människor som härstammar från landet i fråga. Kälin och Schrepfer anser det vara ytterst svårt eller till och med omöjligt att fastställa orsakssambandet mellan klimatförändringar, sårbarhet och personens förflyttning i ett visst fall.⁸⁶ Det är osannolikt ett överdrivet påstående att konstatera att möjligheten att bevisa kausaliteten mellan en specifik aktör och effekter av klimatförändringar i ett angivet land är inte genomförbar. Sammanfattningsvis kan inte flyktingstatus beviljas till följd av en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön och sexuell läggning i sammanhanget av klimatförändringar.

⁸² Ibid, para. 38.

⁸³ Ibid, para. 52.

⁸⁴ UNHCR, *supra* note 80, at. 85 (para. 9).

⁸⁵ OurWorldInData, CO₂ and Greenhouse Gas Emissions, May 2017; Last Revised in August 2020.

⁸⁶ Walter Kälin & Nina Schrepfer, Protecting People Crossing Borders in the Context of Climate Change Normative Gaps and Possible Approaches, Legal and Protection Policy Research Series, PPLA/2012/01, University of Bern, Switzerland, Division of International Protection, February 2012, s. 63.

2.1.3. SAMMANFATTNING: KLIMATMIGRANTER KAN INTE BEVILJAS INTERNATIONELLT SKYDD ENLIGT ARTIKEL 1A(2)

Forskning och rättspraxis tyder på att samband existerar mellan inträffandet av naturkatastrofer och flyktingskapande situationer. Eftersom klimatförändringar ökar och intensifierar inträffandet av naturkatastrofer expanderar även risken för förekomsten av flyktingskapande situationer i följden av naturkatastrofer. Trots att förflyttningen i allmänhet förväntas vara intern kommer en del människor förflyttas över gränserna i syfte att försöka söka internationellt skydd. Flyktingkonventionen möjliggör för beviljande av internationellt skydd, men trots relevansen kommer klimatmigranter inte kunna beviljas flyktingstatus. Klimatförändringar är omöjliga att hänföra till en viss aktör trots att utsläpp av växthusgaser varierar mellan länder. I det fallet utsläpp kunde förbindas med en viss aktör uppkommer ytterligare hinder i form av att behöva bevisa att aktörens agerande resulterade i förföljelse som har samband med en av förföljelsegrunderna. Eftersom enorma svårigheter föreligger med att utse förföljare och åstadkomma ett orsakssamband förefaller flyktingkonventionen inte som ett tänkbart alternativ för klimatmigranter att försöka erhålla internationellt skydd. Emellertid kan inte faktumet att människor utsätts för skyddsgrundande behandling till följd av klimatförändringar uteslutas. Därmed är det av betydelse att överväga om alternativ existerar som möjliggör för en tolkning av flyktingdefinitionen som inte är begränsat till enbart förekomsten av skada framkallad av viss aktör eller ett direkt samband mellan skadan och aktören.

2.2. KAN EN TOLKNING GRUNDAD I 'HUMAN RIGHTS BASED APPROACH' MÖJLIGGÖRA ETT EFFEKTIVT SKYDD AV KLIMATMIGRANTER ENLIGT ARTIKEL 1A(2)?

Existerande svårigheter vid fastställande av flyktingstatus för klimatmigranter utesluter inte att samhörigheter finns mellan klimatmigranter och traditionella perspektiv på flyktingbegreppet. Tydligare bild av dessa likheter återfinns i jämförelsen från Kälin och Schrepfer i deras artikel om normativa klyftor för klimatförändringar och möjliga tillvägagångssätt.⁸⁷

⁸⁷ Ibid, s. 64.

Refugee as person in need of international protection	Person displaced across borders by the effects of climate change as person in need of international protection
Outside the country of origin or habitual residence	Outside the country of origin or habitual residence
Persecution, i.e. danger to life, limb or liberty, on account of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion	Danger to life, limb or health as a consequence of the effects of climate change or the nature of the response, or the lack thereof, by competent authorities in the country of origin or habitual residence
Unable or unwilling to avail oneself of the protection of the country of origin or habitual residence	Unable or unwilling to avail oneself of the assistance and protection of the country of origin or habitual residence

Sammanställandet tyder på att båda kategorier av skyddsbehövande kommer vara i behov av internationellt skydd utanför ursprungslandet eller deras vanliga vistelseort. Vidare riskerar dessa människor, av olika anledningar, utsättas för överträdelse av sina mänskliga rättigheter samtidigt som de är oförmögna eller ovilliga att utnyttja skyddet i ursprungslandet eller deras vanliga vistelseort. Den märkbara skillnaden är avsaknad av förföljelse som grunden till livsfara eller övrigt gentemot klimatomvandling. Trots att svårigheter förekommer i att åstadkomma samband mellan klimatförändringar, sårbarhet och förflyttning av en person i ett givet fall behöver inte ett potentiellt bemötande av problematiken innefatta lösningar som är oberoende från flyktingkonventionen. Genom användningen av HRBA kan beaktande av normer associerade med mänskliga rättigheter tillämpas tillsammans med Hathaways definition av förföljelse vid fastställande av flyktingstatus. I syfte att illustrera hur HRBA kan tillämpas vid tolkningen av artikel 1A(2), och även hur metoden kan tillämpas i förhållande till klimatförändringar, kommer rättspraxis från Nya Zeelands immigrations- och skyddstribunal användas som exempel.

2.2.1. BG (Fiji)

Fallet *BG (Fiji)*⁸⁸ berörde en fijiansk man med banabansk etnicitet som ansökte om internationellt skydd. Tribunalen noterade flera utmaningar för människor med banabansk etnicitet i egenskap av konstitutionell omklassificering av deras status i Fiji, deras omtvistade markrättigheter, och spänningar mellan banaban befolkningen och invånarna av den

⁸⁸ BG (Fiji), [2012] NZIPT 800091, New Zealand: Immigration and Protection Tribunal, 20 January 2012.

närliggande ön Taveuni.⁸⁹ Tribunalen ansåg även att naturfenomen, begränsade anställningsmöjligheter, och diskriminering medförde att den banabanska samhället drabbades av bristande utveckling trots en fond på 10 miljoner fijdollar.⁹⁰ Tribunalen konstaterade att människor, inklusive barn, har dött på grund av bristande dricksvatten och sjukvård.⁹¹ Den skyddsbehövande påstod att han fruktade att utsättas för våld samt socioekonomiska motgångar. I synnerhet var han oroad över tillgången till lämplig boende och sysselsättning.⁹² I syfte att bedöma om flyktingstatus ska beviljas i fall där socioekonomiska rättigheter är i fråga tillämpade tribunalen en tvåstegsmetod:

(1) Objektivt sett, utifrån de faktiska omständigheterna, finns det en verklig chans att den klagande blir förföljd om han återförs till det land där han är medborgare?

(2) Om svaret är ja, finns det en konventionsgrund till förföljelsen?⁹³

Vid tolkningen av 'förföljelse' hänvisade tribunalen till Hathaways beskrivning av begreppet, vilket definierar förföljelse som en 'varaktig eller systemisk kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter, som utgör bevis på ett misslyckande av statligt skydd'.⁹⁴ Tribunalen bekräftade även att internationell rätt är en essentiell källa för att identifiera olika former av allvarlig skada och ifall det har förekommit misslyckande av statligt skydd.⁹⁵ Mot bakgrund av detta konstaterade tribunalen att användningen av HRBA i Nya Zeeland tillämpar grundläggande internationella fördrag om mänskliga rättigheter som grund för att fastställa omfattningen av förföljelse.⁹⁶ Följaktligen kunde konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) användas vid fastställande av flyktingstatus.⁹⁷ Tribunalen citerade *General Comment 3* från kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (CESCR) om att det för varje stat existerar en 'minimum kärnskyldighet'. Skyldigheten innebär att stater måste säkerställa tillfredsställelse av, åtminstone, miniminivåer av var och en av rättigheterna som åligger dem enligt ICESCR. Tribunalen erkände att uttalandet från CESCR inte specifikt syftar till att fastställa flyktingstatus. Emellertid, med hänsyn till att inom Nya Zeelands praxis förföljelse = allvarlig skada + misslyckande av statligt skydd, ansåg tribunalen

⁸⁹ Ibid, paras. 8–9.

⁹⁰ Ibid, paras. 11–12.

⁹¹ Ibid, para. 22.

⁹² Ibid, paras. 28–62.

⁹³ Ibid, para. 70.

⁹⁴ Ibid, para. 74.

⁹⁵ Ibid, para. 76.

⁹⁶ Ibid, para. 89.

⁹⁷ Ibid, para. 90.

att konceptet om att stater hade en minimum kärnskyldighet möjliggör för principiell analys av en sökandes socioekonomiska situation i syfte att fastställa flyktingstatus.⁹⁸

Tribunalen bedömde även att relevansen av tidigare förföljelse som en betydelsefull faktor för framtida risk ska tillämpas oförändrat när ekonomiska, sociala, och kulturella rättigheter riskerar att kränkas som när civila och politiska rättigheter riskerar att bli det. I förhållande till människor som söker flyktingstatus på grund av ekonomiska, sociala, och kulturella rättigheter, ansåg tribunalen att statens tidigare misslyckande att vidta några som helst åtgärder kommer att vara ett viktigt tecken till alla framtida utsikter för åtnjutande av dessa rättigheter.⁹⁹ Kränkningar av ekonomiska och sociala rättigheter orsakar därmed förföljelse enligt flyktingkonventionen ifall minimum kärnskyldigheten av rättigheten i fråga inte upprätthålls av staten.¹⁰⁰ Dessutom, när staten utgör anledningen till sökandes ekonomiska förlust genom diskriminerande politik och praxis i strid med skyldigheterna enligt ICESCR artikel 2.2, kan ett misslyckande av statligt skydd också anses uppkomma.¹⁰¹ Tribunalen förklarade att förföljelse kan inträffa även under omständigheter där staten försöker sitt bästa att skydda rättigheterna:

“Where this status [being persecuted] arises because serious harm is anticipated to arise due to a failure of state protection, the fact that the state has done what it reasonably could to avoid that situation provides no answer to the claimant’s predicament. It is precisely because either agents of the state are the cause of the anticipated serious harm, or are simply unable despite the good faith discharge of their obligations to provide effective protection from serious harm inflicted by non-state agents, that international protection may be required.”¹⁰²

Gällande den sökandes åberopade situation och kopplingen till en av förföljelsegrunderna i flyktingkonventionen var det tillräckligt att etablera att konventionsgrunden kan identifieras som relevant för orsaken till risken att bli förföljd. Konventionsgrunden behöver inte vara den enda orsaken, huvudorsaken, den direkta eller indirekta orsaken. Ifall kopplingen mellan konventionsgrunden och risken att bli förföljd anses vara irrelevant kan inte ett orsakssamband fastställas.¹⁰³

⁹⁸ Ibid, paras. 94–96.

⁹⁹ Ibid, para. 98.

¹⁰⁰ Ibid, para. 104.

¹⁰¹ Ibid, para. 105.

¹⁰² Ibid, para. 117.

¹⁰³ Ibid, para. 118.

Behandlingen av banabaner i Fiji bedömdes utgöra diskriminering, men förekomsten av diskrimineringen ansågs inte vara avgörande för den individuella situationen i fallet.¹⁰⁴ Tribunalen betraktade inte heller att miniminivåer av rätten till adekvat bostad överträdes och att åtnjutande av olika karaktärsdrag som utgör rätten till bostad överskred minimi- eller grundläggande nivåer. Den skyddsbehövandens bostadsnivå gav inte upphov till allvarlig skada tidigare eller riskerade att ge upphov till allvarlig skada i framtiden.¹⁰⁵ Avslutningsvis noterade tribunalen att det inte fanns övertygande bevis för att fastställa att diskrimineringen skulle vara tillräckligt skadlig att rätten till arbete kommer att nekas i praktiken eller i någon väsentlig utsträckning. Inte heller existerade bevis att tillgång till boende, av samma slag som den skyddsbehövande hade tidigare, skulle vara otillgängligt för honom någon annanstans i Fiji. Därmed ansåg inte tribunalen att det existerade en verklig chans att personen i fråga kommer att lida allvarlig skada på grund av kränkningar av sina rättigheter enligt ICESCR.¹⁰⁶ Tribunalen beslutade att flyktingstatus inte kunde fastställas på grund av berövandet av ekonomiska och sociala rättigheter eller med hänsyn till övriga grunder som åberopades.¹⁰⁷

Trots slutsatsen är rättsfallet ett tydligt exempel av hur HRBA kan användas vid fastställande av flyktingstatus. Principer från internationell människorättslagstiftning som relaterar till ekonomiska och sociala rättigheter, inklusive idén om staters minimum kärnskyldighet och icke-diskrimineringsskyldigheten, förklaras och tillämpas av tribunalen.¹⁰⁸ Enligt tribunalen kan människor, vars stat inte uppfyller minimum kärnskyldigheten av en skyddad rättighet, anses förföljda om en varaktig eller systemisk kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter tyder på ett misslyckande av statligt skydd. Även diskriminering enligt ICESCR kan leda till att personen uppfyller krav i flyktingdefinitionen. Båda fall kräver ett samband till personens civila eller politiska status, eller till en av konventionsgrunderna.¹⁰⁹ Tribunalens resonemang i *BG (Fiji)* berör inte flyktingstatus i förhållande till klimatmigranter, men utgjorde en viktig utgångspunkt för tribunalens framtida beslut som tillämpade tillvägagångssättet vid fastställande av flyktingstatus på grund av naturkatastrofer och klimatförändringar i rättsfallen *AF (Kiribati)* och *AC (Tuvalu)*.

¹⁰⁴ Ibid, para. 121.

¹⁰⁵ Ibid, para. 125.

¹⁰⁶ Ibid, para. 132.

¹⁰⁷ Ibid, para. 202.

¹⁰⁸ Scott, *supra* note 22, at. 225.

¹⁰⁹ Ibid, s. 226.

2.2.2. AF (KIRIBATI) OCH AC (TUVALU)

*AF (Kiribati)*¹¹⁰ berörde Ioanne Teitiota innan överklagan till FN:s kommitté för mänskliga rättigheter. Teitiota åberopade konstanta översvämningar, brist på dricksvatten och mark att odla på, överbefolkning, spridning av sjukdomar, och drunkning på grund av höjda havsnivåer som grunder för sin ansökan.¹¹¹ *AC (Tuvalu)*¹¹² handlade om en familj som bestod av fyra personer och var medborgare från Tuvalu. Effekterna från klimatförändringar, svårigheter att odla mat, brist på jobb, förorenat och brist på vatten, och en rädsla för barnens framtid resulterade i att familjen försökte söka skydd i Nya Zeeland.¹¹³

I *AF (Kiribati)* förklarade tribunalen att det juridiska konceptet av 'förföljelse' är beroende av mänskligt agerande. Internationell flyktingrätt kretsar kring tankesättet att förföljelse riskerar uppstå genom förfarande från statliga eller icke-statliga aktörer. Kravet på mänskligt agerande innebar inte att miljöförstöring, oavsett om denna förknippas med klimatförändringar eller inte, aldrig kan möjliggöra erkännande av flyktingstatus enligt artikel 1A(2) i flyktingkonventionen.¹¹⁴ Tribunalen konstaterade att rätten till en hälsosam miljö inte omfattades av ICESCR, men att artikel 11 säkerställde rätten till en adekvat levnadsstandard och att klimatförändringar riskerar negativt påverka rättigheten i områden där klimatförändringar förekommer med frekvens och intensitet. Även rätten till högsta möjliga hälsostandard enligt ICESCR artikel 12 aktualiserades eftersom staten, med hänvisning till *General Comment 14*, hade en skyldighet att skydda sina medborgare från exponering av skadliga miljöförhållanden som direkt eller indirekt påverkar människors hälsa. Dessutom hade staten en skyldighet enligt ICESCR artikel 11 att upprätthålla rätten till adekvat mat genom vidtagande av nödvändiga åtgärder i syfte att mildra och lindra hunger även i tider av naturkatastrofer.¹¹⁵ Enligt tribunalen demonstrerade observationerna att generaliserade slutsatser inte kan tas om klimatförändringar och tillämpningen av flyktingkonventionen. Även om klimatmigranter i många fall inte kommer omfattas av flyktingkonventionen ansåg inte tribunalen att specifika regler eller presumtioner existerade beträffande flyktingkonventionens icke-tillämpning och att det i varje fall existerade egenartade kännetecken som behöver beaktas. Emellertid, trots att klimatförändringar kan innefatta kränkningar av mänskliga

¹¹⁰ *AF (Kiribati)* [2013] NZIPT 800413, New Zealand: Immigration and Protection Tribunal, 25 June 2013.

¹¹¹ *Ibid*, paras. 23-31.

¹¹² *AC (Tuvalu)*, [2014] NZIPT 800517-520, New Zealand: Immigration and Protection Tribunal, 4 June 2014.

¹¹³ *Ibid*, paras. 26-28.

¹¹⁴ *AF (Kiribati)*, *supra* note 110, paras. 54-55.

¹¹⁵ *Ibid*, para. 63.

rättigheter måste en koppling fortfarande finnas mellan faran och en av konventionsgrunderna. Bedömningen kommer bestå av ifall förföljelse förekommit innan, men även risken av att förföljelse uppkommer i framtiden.¹¹⁶

I *AC (Tuvalu)* diskuterade tribunalen statens skyldighet att skydda medborgare från katastrofrelaterade faror och skyldighetens omfattning. Tribunalen noterade att realistiska förväntningar behöver sättas angående statens förmåga att skydda sina medborgare från klimatförändringar. Omständigheterna i Tuvalu ansågs inte vara ett resultat av bristfällig reglering, utan orsakades på grund av Tuvalus sårbarhet gentemot naturkatastrofer. Tuvalus skyldigheter att vidta åtgärder för att skydda sina medborgare från miljökatastrofer behövde därmed konstrueras utifrån denna sårbarhet. Även om Tuvalu hade en skyldighet och kapacitet att vidta åtgärder, både innan och efter inträffandet av katastrofer, ansåg inte tribunalen att Tuvalu hade makten att mildra bakomliggande faktorer som orsakade miljökatastrofer — nämligen klimatförändringar. Sådan oförmåga borde inte likställas med misslyckande av statligt skydd eftersom det lägger en omöjlig börda på staten.¹¹⁷ Tribunalen identifierade även olika typer av behandling som kan orsaka att en person känner en välgrundad fruktan att bli förföljd i sammanhang av klimatförändringar. Behandlingen kunde innefatta diskriminerande förnekande av tillgänglig humanitär hjälp och undanhållande av samtycke för nödvändigt utländskt humanitärt bistånd.¹¹⁸

Flyktingstatus beviljades inte i båda fallen, men resonemangen som tribunalen använder är ändå ett potentiellt viktigt steg framåt.¹¹⁹ I *AF (Kiribati)* ansåg tribunalen att fastställande av flyktingstatus i sammanhanget av klimatförändringar kan bedömas på samma sätt som fastställande av flyktingstatus på grund av ekonomiska och sociala rättigheter, vilket tribunalen genomförde i *BG (Fiji)*. I *AC (Tuvalu)* observerade tribunalen att det finns begränsningar på statens förmåga att vidta åtgärder, och att staten inte nödvändigtvis kan anses ha misslyckats med att skydda sina medborgare eftersom det inte är inom deras makt att avhjälpa grundorsaken till naturkatastroferna. Samtidigt erkänner tribunalen att det uppkommer en skyldighet för en stat att använda sig av internationell hjälp i syfte att förbättra sin katastrofriskhantering.

¹¹⁶ Ibid, paras. 64–65.

¹¹⁷ *AC (Tuvalu)*, *supra* note 112, para. 75

¹¹⁸ Ibid, para. 84.

¹¹⁹ *AF (Kiribati)*, para. 97 och *AC (Tuvalu)*, para. 120.

2.2.3. LÄRDOMAR FRÅN NYA ZEELAND

I sammanhanget av klimatförändringar erbjuder HRBA möjligheten att förenkla diskussionen angående risken för förföljelse. Argumentationen förefaller bristfällig när direkta samband måste åstadkommas mellan klimatförändringar och ansvariga aktörer. Bakomliggande orsaker är visserligen mänskligt agerande, men att detaljerat ange vilket mänskligt agerande ligger till grunden för flyktingskapande situationer i sammanhanget av klimatförändringar är högst osannolikt. Emellertid framstår tillämpningen av HRBA möjliggöra ett effektivt skydd för klimatmigranter vid tolkningen av artikel 1A(2). Rättspraxis från Nya Zeelands immigrations- och skyddstribunal exemplifierade tillämpningen av metoden, vilket innebar att förföljelse likställdes med 'varaktig eller systemisk kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter, som utgör bevis på ett misslyckande av statligt skydd' vid fastställande av flyktingstatus. Misslyckande av statens positiva förpliktelse uppkommer även när staten försöker säkerställa miniminivåer av specifik skyldighet till sin bästa förmåga, och beslutsfattaren begränsas inte till förväntningar på direkta samband mellan åberopad skada och en ansvarig aktör.

I stället övergår uppmärksamheten till statens ansvar att utföra åtgärder i syfte att reducera exponering och sårbarhet gentemot naturkatastrofer och skador relaterade till klimatförändringar med utgångspunkt i bestämmelser om mänskliga rättigheter.¹²⁰ Tillvägagångssättet tillåter för observationer av omständigheter i ett visst fall bortom direkta samband och avsiktlig skada, och möjliggör för en normalisering av att flyktingkonvention är tillämplig vid fastställande av flyktingstatus när klimatförändringar åberopas som grund. Till skillnad från en vanlig tolkning erbjuder HRBA en helhetssyn vid tolkningen av artikel 1A(2). Vilka steg skyddsbehövandens stat vidtagit för att minska befolkningens exponering och sårbarhet gentemot klimatförändringsrelaterade skador utifrån internationella mänskliga rättigheter är centralt för bedömningen. Principer inom internationell rätt om mänskliga rättigheter, med hänsyn till rättspraxis och General Comments, tillämpas för att identifiera när misslyckande av statligt skydd skulle kunna stödja fastställande av flyktingstatus.¹²¹

Tribunalens resonemang är inte enbart fördelaktigt på grund av metodens överensstämmande med bestämmelserna om fördrags tolkning i Wienkonventionen. Tillämpningen av internationella mänskliga rättigheter erbjuder normativ legitimitet eftersom standarden rättigheterna erhåller härstammar från stater som i samstämmighet formulerade otillåtliga

¹²⁰ Scott, *supra* note 22, at. 252.

¹²¹ *Ibid.*

former av allvarlig skada.¹²² Enligt Deborah E. Anker har mänskliga rättigheter bidragit till utvecklingen av flyktingdefinitionen, och även tillhandahållit den förenande teorin som binder olika nationella rättsorgan.¹²³ Exempelvis har användningen av Hathaways definition av förföljelse i rättsfallet *Ward* från kanadensiska högsta domstolen innefattat att definitionen antagits i andra rättsordningar.¹²⁴ Anker framför vidare att fastställande av flyktingstatus innefattar kontextualiserade, praktiska tillämpningar av normer för mänskliga rättigheter.¹²⁵ Därtill skapas möjligheter för tillväxten beträffande vad kan anses utgöra relevant skada vid en bedömning av förföljelse. Internationella fördrag om mänskliga rättigheter tolkas av tillsynsorgan med befogenhet att bedöma statens efterlevnad och att belysa innebörden av fördragsvillkor. Följaktligen finns en betydande samling av motiverad analys som beslutsfattare kan använda vid fastställande av flyktingstatus. Hathaway och Foster anser att tillgång till regelbundet uppdaterade, statligt sanktionerade vägledningar för tolkningen av flyktingkonventionen säkerställer att flyktinglagstiftningen förblir kontextuellt relevant, dynamisk och medveten om samtida drivkrafter till ofrivillig förflyttning.¹²⁶ Även UNHCR har framhållit att utvecklingen av flyktingdefinitionen blivit assisterad genom utvecklingen av internationell rätt och fastställda normer kopplade till mänskliga rättigheter.¹²⁷

Medan tribunalens beslut inte är vägledande för rättsutvecklingen av den internationella flyktingrätten förefaller internationell flyktingrätt sakna vägledning angående tillämpningen av flyktingdefinitionen i sammanhanget av klimatförändringar och har ansetts olämplig för att tillgodose behoven hos klimatmigranter.¹²⁸ Tribunalens beslut har möjlighet att fylla funktionen som exempel på tillämpningen av HRBA för att bedöma förekomsten av förföljelse vid fastställandet av flyktingstatus när klimatförändring åberopas som grund för internationellt skydd. Trots den potentiella innebörden har vissa missade möjligheter ansetts föreligga. Enligt Scott beaktar inte tribunalen hur bedömningen av risken vid återvändande till hemlandet ska utföras vid fastställandet av flyktingstatus. Scott anser att bedömning av risken vid återvändande i samband med förutsebara framtida katastrofrelaterade faror fortfarande är främmande territorium för internationell flyktingrätt. Dessutom skriver Scott att tribunalens

¹²² Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 194.

¹²³ Deborah E. Anker, *Refugee Law, Gender, and the Human Rights Paradigm*, 15 HARV. HUM.Rts. J. 133 (2002), s. 136. Se även *Canada (Attorney General) v. Ward*, [1993] 2 SCR 689, 21937.

¹²⁴ *Ibid*, s. 136–137.

¹²⁵ *Ibid*, s. 138.

¹²⁶ Hathaway & Foster, *supra* note 17, at. 194–195.

¹²⁷ UNHCR, *supra* note 80, at. 84 (para. 5).

¹²⁸ Jane McAdam, *Climate Change, Forced Migration, and International Law*, Oxford University Press, February 2012, s. 39.

beslut inte illustrerar hur en person, i samband med en pågående eller förutsebar framtida katastrof och klimatförändringar, kan åstadkomma en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av en konventionsgrund.¹²⁹

Beträffande den första missade möjligheten bör nämnas att oavsett om beslutsfattare använder samma tolkningsmodell eller inte kommer en bedömning av risk vid återvändning behöva verkställas. Utvisning av skyddsbehövande får inte genomföras om det riskerar att bli oförenligt med *non-refoulement* bestämmelsen, och därmed kommer situationer uppstå där domstolen måste bedöma risken vid återvändande av klimatmigranter. Eventuella rättsliga bedömningar av återvändnings risken i sammanhanget av klimatförändringar är väldigt sannolika. Angående den andra missade möjligheten ställs inte kravet på domstolarna att behöva exemplifiera sina resonemang. Även om sådana beslut kan förekomma är sannolikheten högre att ansökan för internationellt skydd avslås utan en illustration av en situation som kunde resulterat i ett positivt beslut. Trots detta föreligger det vissa problem med att tribunalen konstaterar att en välgrundad fruktan för förföljelse kan uppkomma i sammanhanget av klimatförändringar utan att förtydliga hur sådan ansökan kan se ut. Tribunalens användning av HRBA innefattar en bedömning av statens potentiella misslyckande att skydda medborgare från allvarlig skada där ett misslyckande kategoriseras som förföljelse när samband finns till en av förföljelsegrunderna. Emellertid, eftersom tribunalen inte exemplifierar när statens misslyckande kan anses utgöra förföljelse och när ett samband uppstår till en av förföljelsegrunderna blir det svårt att avgöra var gränsen befinner sig för att fastställa statens misslyckande med att erbjuda skydd. Steg som staten borde vidta för att skyddet ska anses tillfredsställande framgår inte, och inte heller vilka åtgärder betraktas tillräckliga under långsamt insättande och snabbt insättande katastrofer. Dessutom kan tribunalens resonemang i viss avseende behöva ytterligare klargörande.

I *BG (Fiji)* stadgar tribunalen att misslyckande av statligt skydd kan uppstå även vid statens bästa försök att skydda rättigheten i fråga, och i *AC (Tuvalu)* framgår att statens kapacitet att vidta åtgärder i sammanhang av klimatförändringar är begränsade utifrån statens verklighet och att en sådan situation inte borde likställas med misslyckande av statligt skydd. Tribunalen förklarar inte ifall misslyckande av statligt skydd uppstår även om människor befinner sig i en situation där statens bästa kan anses utgöra misslyckande av statligt skydd, men när denna standard av statens 'bästa' är utformad utifrån statens verklighet. Därmed kan utsatta personer

¹²⁹ Scott, *supra* note 22, at. 248–249.

befinna sig i en ställning där staten inte bedöms erbjuda tillfredsställande skydd trots statens bästa ansträngningar, och därmed borde situationen bedömas som misslyckande av statligt skydd enligt *BG (Fiji)* samt möjliggöra att flyktingstatus beviljas. Emellertid, eftersom statens standard av det 'bästa' skyddet beror på dess verklighet skulle det ställa alltför stor börda på staten att likställa omständigheterna i fallet med misslyckande av statligt skydd enligt *AC (Tuvalu)*. Därmed borde misslyckande av statligt skydd inte anses ha uppkommit trots att staten inte kunde upprätthålla vissa minimikrav av mänskliga rättigheter. Ifall liknande sakförhållande uppkommer under en process finns det inte vägledning angående möjligheten för den skyddsbehövande att bevisa en välgrundad fruktan för förföljelse.

Oklarheterna i tribunalens beslut visar att det fortfarande finns mycket att diskutera, men identifiering av föreliggande missade möjligheter eller potentiellt behov av förtydligande är inte av markant betydelse för kommande klimatrelaterade beslut. Beslutsfattare i andra länder har makten att ensamma bestämma på vilket sätt resonemangen angående dessa två faktorer borde formuleras, och behöver inte beakta ytterligare aspekter av tribunalens resonemang utöver tillämpningen av HRBA vid fastställande av flyktingstatus inom klimatrelaterade asylmål. Även i avsaknad av nämnda begränsningar existerar skillnader i varje enskilt fall, och en metod som underlättar tolkningen av rekvisit centrala under vanligt återkommande omständigheter i varje enskilt fall borde prioriteras. Inom klimatrelaterade asylmål kommer bedömningen av risken för förföljelse vara ett återkommande rekvisit som kan framträda besvärlig att tillämpa. Därmed är det betydelsefullt för framtida klimatmigranter att tillvägagångssätt existerar med förståelse för sambandet mellan konsekvenser av klimatförändringar och flyktingskapande situationer.

Vidare är flyktingrätten ett globalt rättsområde som utformas av en stor mängd förarbeten, praxis, doktrin, och övriga auktoritativa källor från andra rättsordningar som under lång tid drivit utvecklingen av flyktingdefinitionen, och fortsätter fortfarande att bidra med kunskap. Även om det finns en stor brist på formella internationella rättskällor möjliggör överflödet av övriga rättskällor att flyktingkonventionen kan tolkas på ett sätt som tillåter den anpassas till konstanta förändringar som uppstår i världen, och även möjliggör att beslutsfattarna kan vara framåttänkande vid sin tillämpning av bestämmelsen. Därtill finns det många beslutsfattare i andra rättsordningar som vänder sig till flyktingkonventionen vid fastställandet av flyktingstatus och baserar sin tolkning på rättskällor som beskriver möjliga tillämpningar av konventionen. Eftersom beslutsfattare ville undvika en fragmenterad tolkning innebär det att

nationell rättspraxis från andra rättssystem kan åstadkomma skillnad. Av den anledningen möjliggör den internationella uppmärksamheten flyktingkonventionen erhåller att inspiration kan hämtas från tribunalens beslut och tillämpas annanstans. Emellertid är implementeringen av mänskliga rättigheter vid tolkningen av artikel 1A(2) fortfarande beroende av att andra rättsordningar är villiga att acceptera tillvägagångssättet. Alternativt behöver inte tillämpningen av ett HRBA tolkningsmodell utgöra den enda metoden med vilket klimatmigranter kan erhålla internationellt skydd. *Teitiota*-beslutet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter erbjuder en ytterligare möjlighet och har ansetts utgöra ett stort steg framåt för skyddet av klimatmigranter.

2.3. KAN KLIMATMIGRANTER BEVILJAS INTERNATIONELLT SKYDD ENLIGT ICCPR ARTIKEL 6(1)?

Sverige är part till FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter i vilket rättigheter som religionsfrihet, yttrandefrihet, och mötesfrihet är skyddade. I sammanhanget av klimatförändringar blev ICCPR artikel 6(1), som stadgar att varje människa har en inneboende rätt till liv, en väldigt användbar bestämmelse när Ioanne Teitiota tillsammans med sin fru ansökte om arbetstillstånd i Nya Zeeland år 2007. Efter att deras visum var slut blev paret tvungna att återvända till sitt hem i huvudstaden Tarawa som befinner sig i östaten Kiribati. Emellertid bestämde Teitiota att lämna in en asylansökan på grunden att han är att anses som en "klimatflykting". I likhet med omständigheterna i *AF (Kiribati)* påstod Teitiota att livet i allmänhet blev mer osäker som ett resultat av havsnivåhöjningen. Brunnarna med drickbart vatten som befolkningen i Kiribati var beroende av blev saltiga, saltvatten förstörde grödorna, och det fanns ingenstans på Kiribati som Teitiota och hans fru kände familjen kunde omplaceras för att undvika havsnivåhöjningar.¹³⁰ Efter att immigrations- och skyddstribunalen i Nya Zeeland bestämde sig att avslå Teitiotas ansökan blev han deporterad tillbaka till Kiribati.¹³¹ Teitiota överklagade beslutet till högsta domstolen i Nya Zeeland som fastställde tribunalens beslut och avslog överklagandet. Slutligen överklagades beslutet till FN:s kommitté för mänskliga rättigheter som tog upp målet. Teitiota argumenterade att Nya Zeeland kränkte hans rätt till liv enligt ICCPR artikel 6(1) genom att deportera honom till ett område där han riskerar en verklig risk för irreparabel skada. Bevismaterialet som Teitiota åberopade innefattade hans egna vittnesmål samt ett expertvittne som har gjort omfattande forskning om

¹³⁰ *AF (Kiribati)*, *supra* note 110, at. 26-31.

¹³¹ *Ibid*, paras. 97-98.

effekterna av klimatförändringar i regionen, och även 2007 års nationella anpassningsprogram som presenterades av regeringen i Kiribati till FN:s ramkonvention om klimatförändringar

Kommittén konstaterade först att varje person som påstår sig varit utsatt för en kränkning av en rättighet som skyddas enligt ICCPR måste visa antingen att en konventionsstat har, genom sitt agerande eller underlåtenhet att agera, försämrat utövandet av rättigheten i fråga eller att en sådan inskränkning är överhängande. Därmed måste, ansåg kommittén, individer som påstår sig blivit utsatta för en kränkning av en konventionsstat i strid med ICCPR artikel 6 bevisa att statens agerande resulterade i en kränkning av deras rätt till liv som är specifik för individen, eller utgjorde ett befintligt eller överhängande hot mot deras åtnjutande av rätten till liv.¹³² Kommittén fastställde sedan att risken för att irreparabel skada uppkommer måste vara personlig och kan inte härstamma från generella förhållande förutom i väldigt extrema fall. En hög tröskel föreligger även för att ge väsentliga skäl att fastställa att en verklig risk för irreparabel skada existerar. Dessutom kan skyldigheten att inte på något sätt överföra en person, i motsats till ICCPR artikel 6, vara bredare än räckvidden för principen om *non-refoulement* enligt internationell flyktingrätt eftersom artikel 6 möjliggör skydd av utlänningar som inte har rätt till flyktingstatus. All relevant fakta och omständigheter måste beaktas, inklusive den allmänna situationen för mänskliga rättigheter i upphovsmannens ursprungsland.¹³³

Enligt kommittén kunde inte rätten till liv förstås korrekt om rättigheten tolkas restriktivt, och att stater måste vidta positiva åtgärder i syfte att skydda rättigheter. Rätten till liv omfattade även individers rätt att åtnjuta ett liv med värdighet och att vara fri från handlingar eller försummelser som skulle orsaka deras onaturliga eller för tidiga död. Dessutom sträcker sig konventionsstaternas skyldighet att respektera och säkerställa rätten till liv till rimligen förutsebara hot och livshotande situationer som kan leda till förlust av liv. Kommittén stadgade även att miljöförstöring, klimatförändringar och ohållbar utveckling utgör några av de mest allvarliga hot mot nuvarande och framtida generationers möjlighet att åtnjuta rätten till liv.¹³⁴ Innan bedömningen av omständigheterna i ärendet konstaterade kommittén att miljöförstöring kan äventyra effektiv åtnjutande av rätten till liv, och att allvarlig miljöförstöring kan negativt påverka en individs välbefinnande och leda till en kränkning av rätten till liv.¹³⁵

¹³² UN Human Rights Committee, Views adopted by the Committee under article 5(4) of the Optional Protocol, Concerning Communication No. 2728/2016, 23 september 2020, para. 8.4.

¹³³ Ibid, para. 9.3.

¹³⁴ Ibid, para. 9.4.

¹³⁵ Ibid, para. 9.5.

Kommittén ansåg att en allmän våldssituation endast är av tillräcklig intensitet för att utgöra en reell risk för irreparabel skada enligt ICCPR artikel 6, även i mest extrema fall. Ett extremt fall anses föreligga om det finns en reell risk för irreparabel skada enbart genom att en person kan utsättas för sådant våld vid återvändandet, eller där personen i fråga befinner sig i en särskilt utsatt situation. Trots förekommande våld mellan markägare som resulterade i dödsfall betraktades våldet vara sporadisk och utgjorde en allmän risk för alla individer i Kiribati och kunde därmed inte specifikt vara riktat mot Teitiota. Dessutom fanns en avsaknad av information ifall skydd från staten skulle vara tillräckligt för att skydda Teitiota från nämnda våldshandlingar från icke-statliga aktörer under marktvister. Kommittén ansåg inte att Teitiota utsattes för en verklig, personlig och rimligen förutsebar risk för hot mot sin rätt till liv till följd av våldshandlingar på grund av trångboddhet eller privata marktvister i Kiribati.¹³⁶

Angående bristen på dricksvatten fastställde kommittén att Teitiota inte skulle sakna tillgång på dricksvatten. Trots att 60 procent av befolkningen i Tarawa fick dricksvatten genom ransonering bedömde kommittén att Teitiota inte lämnade tillräcklig information som visade att tillgången på färskvatten var otillgänglig, otillräcklig eller osäker. Således hade Teitiota inte kunnat bevisa att det fanns ett rimligen förutsebart hot om en hälsorisk som skulle försämra hans rätt att åtnjuta ett liv med värdighet eller orsaka en för tidig död.¹³⁷ Vidare ansåg kommittén att även om det var svårt att odla grödor var det inte omöjligt. Dessutom har Teitiota inte tillhandahållit information om alternativa sysselsättningskällor och om tillgången till ekonomiskt bistånd för att tillgodose grundläggande humanitära behov i Kiribati, och därutöver nämndes även att Kiribati fortfarande hade tillgång till de mest näringsrika grödor. Därmed beslutade kommittén att det inte förelåg en reell och rimligen förutsebar risk för att Teitiota skulle utsättas för en situation av nödläge, matbrist och extrem osäkerhet som skulle kunna hota hans rätt till liv.¹³⁸

Kommittén erkände att faran av att ett helt land kan hamna under vatten utgör en extrem risk, och att livsvillkoren i en sådan situation kan bli oförenliga med rätten till liv innan risken har realiserats. Emellertid betraktades tidsramen av 10 till 15 år som Kiribati hade på sig innan landet blev obeboeligt på grund av klimatförändringar vara tillräckligt för att genomföra ingripande handlingar från Kiribati, tillsammans med internationell hjälp, och därmed möjliggöra att positiva åtgärder vidtas som kommer skydda och omlokalisera befolkningen.

¹³⁶ Ibid, para. 9.7.

¹³⁷ Ibid, para. 9.8.

¹³⁸ Ibid, para. 9.9.

Kommittén noterade att Kiribati företog anpassningsåtgärder med avsikt att minska befintliga sårbarheter och bygga upp motståndskraft gentemot skador relaterade till klimatförändringar. Därmed beslutade kommittén att åtgärder som Kiribati vidtagit var tillräckliga för att skydda Teitiotas rätt till liv enligt ICCPR artikel 6(1).¹³⁹

Trots kommitténs avslag av Teitiotas ansökan för internationellt skydd utgör beslutet ett stort steg framåt för klimatmigranter. Det var första gången som ett kvasi-rättsligt organ uttalade att utan kraftfulla nationella och internationella ansträngningar riskerar effekterna av klimatförändringarna att utsätta människor för livshotande risker eller grym, omänsklig, förnedrande behandling, vilket skulle framkalla non-refoulement skyldigheterna hos staten som den skyddsbehövande ansöker om skydd.¹⁴⁰ Kommittén bekräftade också att rätten till liv möjliggör för medgivande av internationellt skydd i sammanhanget av klimatförändringar. Även om beslutet har en internationell innebörd och har ansetts utgöra ett viktigt steg framåt blir det nödvändigt för klimatmigranter att kunna uppfylla kommitténs förutsättningar om konsekvenser av klimatförändringar i deras land ska anses utgöra ett hot mot rätten till liv. Framställda rekvisit med syfte att i framtiden kunna bedöma när en rättighet kan betraktas vara hotad är inget revolutionärt, men kommitténs krav måste diskuteras i ljuset av omständigheten som ligger till grund för beslutet.

2.4. SLUTSATS: ÄR DET MÖJLIGT ATT KOMMA UN DAN ATLANTIS?

Till följd av klimatförändringar uppkommer effekter som under väldigt lång tid uppmärksammas och bekräftats av ett överflöd av forskning. Utöver observerade konsekvenser på miljön förekommer situationer i vilka en betydande mängd av människor riskerar utsättas för mänskligt lidande som eventuellt kan kategoriseras som överträdelser av deras mänskliga rättigheter. I syfte att undersöka om internationellt skydd kan beviljas till klimatmigranter har flyktingkonventionen artikel 1A(2) och ICCPR artikel 6(1) analyserats med hjälp av juridisk litteratur och praxis, men även klimatrelaterad forskning. Inledningsvis undersöktes möjligheten att erhålla internationellt skydd vid tillämpningen av artikel 1A(2). Trots att argumentationen hittar stöd för ett samband mellan naturkatastrofer och flyktingkapande situationer, ett samband som klimatförändringar i framtiden riskerar intensifiera, kvarstår svårigheten av att behöva utse en förföljare. Förföljaren kan vara en statlig eller privat aktör, men oberoende av valet blir det inte möjligt att konstatera att en viss aktör

¹³⁹ Ibid, paras. 9.11-9.12.

¹⁴⁰ McAdam, *supra* note 5, at. 709.

ska bära skulden för konsekvenserna av klimatförändringarna. Svårigheten att utse en förföljare innebär därmed att ett orsakssamband inte kan åstadkommas mellan personens presumtiva rädsla och en av förföljelsegrunderna. Av den anledningen har det initialt inte ansetts att internationellt skydd kan beviljas vid tillämpningen av artikel 1A(2) i sammanhanget av klimatförändringar.

Alternativt till den traditionella tolkningen har ett mer effektivt skydd försökt hittas genom användningen av HRBA vid tillämpningen av artikel 1A(2). Tillvägagångssättet innebar att internationell rätt med anknytning till mänskliga rättigheter kunde tillämpas vid tolkningen av artikel 1A(2) med utgångspunkt i Hathaways definition av begreppet ' förföljelse '. Enligt Hathaway anses förföljelse utgöra en ' varaktig eller systemisk kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter, som utgör bevis på ett misslyckande av statligt skydd '. Tre rättsfall från immigrations- och skyddstribunalen i Nya Zeeland illustrerade hur metoden kunde tillämpas vid fastställande av flyktingstatus, även när klimatförändringar åberopades som skyddsgrund. Ett effektivt skydd för klimatmigranter ansågs kunna åstadkommas efter genomgången av rättsfallen eftersom HRBA avlägsnar behovet för klimatmigranter av att behöva identifiera en aktör som orsakar förföljelse. I stället uppstår förföljelse när individen befinner sig i en situation där staten misslyckats med att uppnå sin ' minimum kärnskyldighet ' för mänskliga rättigheten i fråga. Förfarandet ökar sannolikheten för klimatmigranter att kunna bevisa förekomsten av förföljelse eftersom upplysning kring vilka effekter klimatförändringar har i ett land och vilket skydd landet kan erbjuda kommer vara möjligt att upptäcka i landinformationen. Därmed övergår uppmärksamheten till staten och ansvaret att upprätthålla en bestämd nivå av att skydda mänskliga rättigheter inom sitt territorium i stället för att fokuset ligger på individens förmåga att identifiera den ansvarige för klimatförändringar i landet.

Tankegången visar på en nyanserad uppfattning angående effekter från klimatförändringar vid fastställande av flyktingstatus eftersom förföljelse är en företeelse som uppkommer även när staten gör sitt bästa för att minska effekterna av en naturkatastrof. Samtidigt existerar det en förståelse för att det finns begränsningar i staters förmåga att fullständigt kunna skydda sina medborgare. Det är inte inom deras makt att eliminera bakomliggande faktorer av klimatförändringar, och detta kan inte anses utgöra misslyckande av statligt skydd. Kritiken som kunde riktas mot tribunalens resonemang ansågs inte påverka möjligheten av att tillämpa en HRBA tolkningsmodell eftersom besluten inte är vägledande, vilket innebär att beslutsfattare i framtiden kan tillämpa HRBA utan att bristerna påverkar deras beslutsfattande.

Förnekande av mänskliga rättigheter i sammanhang av klimatförändringar är ett flerdimensionellt fenomen, och av den anledningen finns det behov av ett tillvägagångssätt som ger alternativ för att underlätta värderingen av omständigheterna och även utföra en rättvis bedömning. Emellertid, trots potentiella fördelar, var tillämpningen av HRBA fortsatt beroende av att metoden accepteras vid fastställande av flyktingstatus även i andra rättsordningar.

Avslutningsvis har möjligheten för klimatmigranter att beviljas internationellt skydd ansetts finnas i ICCPR artikel 6(1) med hänvisning till beslutet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter i *Teitiota*. Kommittén fastställde att klimatförändringar kan kränka rätten till liv enligt ICCPR artikel 6(1) och formulerade i sitt beslut under vilka förutsättningar som överträdelse av rätten till liv kan anses föreligga i sammanhanget av klimatförändringar. Beslutet är inte rättsligt bindande, men eftersom kommittén övervakar efterlevnaden och tolkningen av ICCPR utgör deras beslut en viktig inspiration vid tillämpningen av ICCPR i andra rättssystem. Emellertid måste kommitténs resonemang läggas till grund för en kritisk granskning. Trots att beslutet innebär ett viktigt steg framåt för skyddet av klimatmigranter borde förutsättningen för alla framlagda krav vara förmågan att iaktta komplexiteten av klimatförändringar, och att med denna utgångspunkt formulera realistiska förväntningar för att beviljas internationellt skydd. Ifall kommitténs beslut misslyckades i detta avseende riskerar *Teitiota* att inte betraktas som ett realistiskt sätt för att undkomma Atlantis, utan i stället ett alternativ som endast teoretiskt erbjuder möjligheten att simma upp till ytan.

3. KRITISK DISKUSSION AV TEITIOTA: INNEBÄR TEITIOTA-BESLUTET FRÅN FN:S KOMMITTÉ FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT TILLRÄCKLIGT EFFEKTIVT SKYDD FÖR KLIMATMIGRANTER?

I det tredje kapitlet diskuteras tre utvalda krav som kommittén i *Teitiota* presenterade som nödvändiga för att överträdelse av rätten till liv ska anses ha uppstått på grund av klimatförändringar. Enligt kommittén kunde inte Teitiota beviljas internationellt skydd med anledning av att han (1) inte stod inför en personlig risk att fara illa som inte utgör en allmän risk övriga medborgare står inför;¹⁴¹ (2) inte var oförmögen att odla mat eller få tillgång till dricksvatten;¹⁴² och (3) bor i ett land som kan vidta åtgärder för att skydda sin befolkning från klimatförändringar och dess effekter.¹⁴³ Kritiken utgår delvis från Spijkerboers artikel '*Analysing European Case Law on Migration: Options for critical lawyers*', och försöker tillämpa två av tre alternativ som Spijkerboer rekommenderar använda. Första alternativet innebär att identifiera inkonsekvenser i lagen som den ser ut och utveckla ett mer sammanhängande tillvägagångssätt som presenteras som bättre ur en teknisk juridisk synvinkel. Spijkerboers andra alternativ fokuserar på att visa hur en domstols ståndpunkt inte är det enda sättet lagen kan tillämpas genom att diskutera alternativa tillämpningar av lagen.

Medan progressiva steg vidtagits inom juridiken genom kommitténs beslut i *Teitiota* blir det nödvändigt att diskutera i vilken utsträckning kommitténs resonemang borde anses reflektera verkligheten av klimatförändringar. Inom mänskliga rättigheter och flyktingrätten är det centralt att skyddet är 'effektivt'¹⁴⁴. Detta innebär i praktiken att rekvisit ska vara möjliga att uppfylla, enligt verkligheten. Om kommitténs framlagda krav inte motsvarar verkligheten av hur klimatförändringar påverkar människor innebär det att beslutet inte kan anses medföra tillräckligt effektivt skydd för klimatmigranter. Klimatmigranter är i behov av konkret juridisk skydd, och kommitténs beslut har ansetts utgöra en viktig del i processen för att åtgärda luckorna i det rättsliga skyddet för människor som fördrivs på grund av effekter från klimatförändringar.¹⁴⁵ Beslutet tilldelades global uppmärksamhet på grund av erkännandet att stater har en skyldighet att inte utvisa individer där klimatförändringar utgör en verklig risk för deras rätt till liv. Samtidigt har beslutet ansetts representera en betydande rättsvetenskaplig utveckling gentemot skyddet av klimatmigranter enligt internationell rätt om mänskliga

¹⁴¹ Human Rights Committee, *supra* note 132, paras. 9.3 & 9.7.

¹⁴² *Ibid*, paras. 9.8–9.9.

¹⁴³ *Ibid*, paras. 9.11–9.12.

¹⁴⁴ Effektivitet nämns vid flera tillfällen i UNHCR:s riktlinjer. Se t.ex. UNHCR, Guidance Note on Refugee Claim Relating to Victims of Organized Gangs, Geneva, March 2010, s. 9, para. 27.

¹⁴⁵ Behrman & Kent, *supra* note 54, at. 25.

rättigheter.¹⁴⁶ Diskussionen fokuserar på att bevisa att kraven som kommittén framförde är alldeles för högt ställda, och vid närmare granskning blir det tydligt att kraven inte korrelerar med verkligheten av hur människor i de mest klimatdrabbade länderna påverkas av klimatförändringar.

3.1. OMÖJLIGHETER OCH OKLARHETER: KRAVET PÅ PERSONLIG RISK OCH KOMMITTÉNS UPPFATTNING AV NON-REFOULEMENT

Kommitténs första krav för att klimatförändringar ska anses utgöra en risk gentemot rätten till liv är att den skyddsbehövande befinner sig inför en personlig risk som resten av medborgarna inte upplever. Förutsättningen på personlig risk i sammanhanget av klimatförändringar avspeglar inte verkligheten eftersom klimatförändringar inte drabbar på individuell nivå.¹⁴⁷ Kravet överlappar visserligen med internationell flyktingrätt eftersom förföljelsen måste vara riktad mot en specifik individ eller grupp av människor, men utgör ett problem för framtida asylsökande som flyr från klimatförändringar. Klimatförändringar är fenomen som påverkar hela samhället och förhåller sig inte enbart till specifika individer. Av den anledningen är det svårt att föreställa sig en situation i vilket klimatomigranter kommer behöva omplaceras eftersom effekterna från klimatförändringar har en specifik påverkan på dem som inte resten av befolkningen upplever. Ifall klimatomigranter måste bevisa att kravet på personlig risk är uppfyllt kan det förefalla ouppnåeligt eftersom det högst sannolikt alltid existerar andra människor som lever under liknande omständigheter.

Ett exempel som tydligen visar att klimatförändringar inte påverkar på individuell nivå är östaten Fiji som befinner sig i sydvästra Stilla havet med dess cirka 1 miljon invånare. Fiji är en av mest lättpåverkade och utsatta länder i världen för väderrelaterade katastrofer. Enligt meteorologiska världsorganisationen ökar ytemperaturen och havsvärme i sydvästra Stilla havet tre gånger snabbare än den globala genomsnittet.¹⁴⁸ I följden av konstant stigande havsnivåer och övriga klimatrelaterade svårigheter beslutade regeringen i Fiji att ta initiativ till omlokalisering av sin befolkning. Fiji förväntas förflytta 42 byar kommande fem till tio år, och redan 2014 blev Vunidogoloa den första byn i Fiji som omplacerades.¹⁴⁹ Även Kiribati, till

¹⁴⁶ Jane McAdam & Michelle Foster, Analysis of 'Imminence' in International Protection Claims: *Teitiota v New Zealand and Beyond*, British Institute of International and Comparative Law, October 2022, s. 975-976.

¹⁴⁷ Behrman & Kent, *supra* note 54, at. 35.

¹⁴⁸ World Meteorological Organization, Climate Change Increases Threats in Southwest Pacific, 10 November 2021, Press Release Number: 10112021, para. 1.

¹⁴⁹ Kate Lyons, How to Move a Country: Fiji's Radical Plan to Escape Rising Sea Levels, *The Guardian*, 8 November 2022.

vilket Teitiota blev utvisad, har år 2014 förvärvat land i syfte att omplacera sin befolkning.¹⁵⁰ Med Fiji och Kiribati som exempel synliggörs den icke-individuella effekten av klimatförändringar som demonstrerar att kommitténs resonemang om personlig risk inte har stöd i verkligheten. Som en av de avvikande experterna i kommittén, Duncan Laki Muhumuza, uttryckte det:

“The action taken by New Zealand is more like forcing a drowning person back into a sinking vessel, with the “justification” that after all, there are other passengers on board.”¹⁵¹

Undantaget på att risken ska vara personlig är situationer där allmänna förhållanden är tillräckligt extrema att dessa utgör en risk för livet eller när individen i fråga befinner sig i en särskilt utsatt situation, vilket kommittén motiverade med hänvisning till tidigare praxis och *General Comment 36*.¹⁵² Avvikelsen är besvärlig eftersom beviset som åberopades visade på att medborgarna i Kiribati ständigt hade kraftigt reducerade källor till drickbart vatten och mat, upprepade översvämningar och förstörelse av mark, förstörda hem, oförmågan att odla grödor, och utbredd sjukdom bland barn på grund av förorenat vatten.¹⁵³ Kiribatis allmänna situation utgjorde en tydlig risk för medborgarnas liv. Enligt kommittén ansågs inte omständigheterna vara tillräckligt extrema och inte heller betraktades Teitiota befinna sig i en särskilt utsatt situation för att verkställa ett undantag från kravet på personlig risk. Behrman och Kent anser att beslutet presenterar svårigheter för att avgöra när klimatomvandling uppfyller kraven i undantaget ifall omständigheterna i *Teitiota* ansågs vara otillräckliga.¹⁵⁴ I förhållande till rätten till liv förefaller kommitténs resonemang motsägelsefullt eftersom människor inte borde behöva vänta tills omständigheterna utgör en dödlig risk för att kunna erbjudas skydd.¹⁵⁵ Ifall förhållandena i ursprungslandet är fortlöpande livsfarliga och medborgarna inte kan erhålla resurser som är essentiella för deras överlevnad borde tillståndet i landet utgöra både en risk mot människors liv och anses försätta människor i särskilt utsatta situationer.

Ytterligare oklarheter uppstår på grund av kommitténs uttalande om att rätten till liv kan vara bredare än *non-refoulement* skyldigheten inom internationell flyktingrätt.¹⁵⁶ För att kunna besluta om *non-refoulement* utgör ett verkställighetshinder inom internationell flyktingrätt för

¹⁵⁰ Kenneth R. Weiss, *The Making of a Climate Refugee*, Foreign Policy, 28 January 2015.

¹⁵¹ Human Rights Committee, *supra* note 132, at. 13 (para. 6).

¹⁵² Human Rights Committee, General Comment No. 36 on Article 6: Right to Life, CCPR/C/GC/36, 3 September 2019, para. 30.

¹⁵³ Human Rights Committee, *supra* note 132, paras. 2.5-2.7.

¹⁵⁴ Behrman & Kent, *supra* note 54, at. 35.

¹⁵⁵ Human Rights Committee, *supra* note 132, at. 13-14 (para. 5).

¹⁵⁶ *Ibid.*, para. 9.3.

utvisning måste beslutsfattaren bedöma ifall det föreligger en risk att den skyddsbehövandens liv eller frihet kommer bli hotad vid ett återvändande till ursprungslandet på grund av ras, religion, nationalitet, medlemskap i en viss samhällsgrupp eller politisk åsikt enligt flyktingkonventionen artikel 33. Bestämmelsen innefattar även ett förbud att inte återvända den skyddsbehövande till ett land i vilket personen känner en välgrundad fruktan för förföljelse.¹⁵⁷ Bedömningen behöver inte enbart baseras på den personliga upplevelsen utan även erfarenheter från personens vänner, släktingar, medlemmar av samma ras eller samhällsgrupp kan användas som underlag i syfte att bevisa att rädslan för att förr eller senare utsättas för förföljelse är välgrundad.¹⁵⁸

Därmed uppmärksammar inte *non-refoulement* inom internationell flyktingrätt enbart den personliga aspekten eftersom erfarenheter från andra människor har en fördelaktig funktion vid bedömningen av om hot mot liv och fred är förekommande. Av den anledningen förefaller det underligt att kommittén ansåg att rätten till liv inte kunde betraktas som hotad eftersom risken mot Teitiotas liv inte var tillräckligt personlig. Kommittén resonerar inte nödvändigtvis fel eftersom kravet på personlig risk baseras på etablerad praxis och kommitténs *General Comment no. 36*. Emellertid påstår kommittén att rätten till liv inte kan förstås ordentligt om rättigheten tolkas restriktivt, men åstadkommer ändå en snävare tolkning av artikel 6(1) än vad tolkningen av *non-refoulement* förefaller möjliggöra trots att rätten till liv förutsätts erbjuda större skydd. Således förefaller kommitténs resonemang vara inkonsekvent eftersom *non-refoulement* i artikel 6(1) ansågs erbjuda större skydd än *non-refoulement* inom internationell flyktingrätt, men ändå nekades Teitiota internationellt skydd eftersom förekomsten av andra människor i liknande förhållande betraktades ofördelaktigt.

Avvikelse från redan erkända tankesätt rörande rätten till liv behöver inte begäras av kommittén. Kravet på individuell risk kan kvarstå i bedömningen av rätten till liv och samtidigt kan behovet av nya tillvägagångssätt erkännas vid bedömningen av rätten till liv inom klimatrelaterade fall. Under förutsättningen att hela länder påverkas av översvämning eller torka blir det orimligt att förneka människor internationellt skydd även om den individuella situationen inte särskiljer sig från resten av samhället. Därmed kan en alternativ tillämpning av rätten till liv innefatta att undantag vidtas i klimatrelaterade fall. Argumentationen som motiverar synsättet är att klimatförändringar inte påverkar på individuell nivå och att en

¹⁵⁷ UNHCR, Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol, 26 January 2007, paras. 7, 9, 12.

¹⁵⁸ UNHCR, *supra* note 80, para. 43.

avvikande bedömning måste tillämpas med hänsyn till företeelsen i fråga. Om inte en avvikande bedömning tillämpas kommer framtida klimatmigranter möta stora svårigheter i att kunna använda *Teitiota* eftersom det första kravet utgör redan ett stort hinder för att beviljas internationellt skydd. Kravet på individuell risk förblir intakt med omarbetningen att även erfarenheter av andra människor kan beaktas vid återopande av klimatförändringar som skyddsgrund. Förändringen i tankesättet är möjlig eftersom kravet på personlig risk inte utgör ett rekvisit enligt ICCPR artikel 6(1). Kommittén fastställde förutsättningen av en personlig risk genom egen praxis och uttalande. Av den anledningen har kommittén möjligheten att utveckla ett undantag med hjälp av framtida beslut eller *General Comments* som stadgar att bedömningen inte behöver vara individualiserad i klimatrelaterade mål. Utöver faktumet att ett undantag inte borde möta hinder enligt ICCPR artikel 6(1) existerar ytterligare fördelar med ändringen.

För det första behöver inte förvirring uppstå angående omfattningen av skyddet klimatmigranter får enligt ICCPR artikel 6(1) eftersom bestämmelsen utökas till att erbjuda samma skydd som skyddsbehövande erhåller enligt *non-refoulement* inom internationell flyktingrätt. På grund av att kommitténs godtagande av personlig risk som del av rätten till liv förefaller inkonsekvent med principen om *non-refoulement* föreslås ändringen i syfte att åtgärda motsägelsen. Därmed medför utökningen av rätten till liv större sannolikhet att överensstämmer med kommitténs långvariga uppfattning att rättigheten kan vara bredare än *non-refoulement*, och även vara förenligt med verkligheten av hur klimatförändringar påverkar människor.¹⁵⁹ För det andra visar den potentiella ändringen allvarligheten av situationen som mänskligt agerande orsakar eftersom avvikelser måste vidtas från lång etablerade förståelser av rätten till liv i syfte att säkerställa att de värst drabbade personer har möjlighet att beviljas internationellt skydd. Därmed förmedlas även till internationella samhället att länder måste öka sitt samarbete för att ytterligare minska påverkan deras agerande har på jordens klimat eftersom det kan bli svårare att förneka internationellt skydd till klimatmigranter.

3.2. HÖGRE STÄLLD ÄN NÖDVÄNDIGT: KRAVET PÅ OFÖRMÅGAN ATT ODLA MAT ELLER FÅ TILLGÅNG TILL DRICKSVATTEN

Kommittén valde att särskilja mellan en svårighet att få tillgång till dricksvatten och oförmågan att göra det. Emellertid är det viktigt att ha i åtanke att dricksvatten inte kan likställas med

¹⁵⁹ Förslaget uppfyller även Spijkerboers första alternativ vid kritik av ett rättsligt beslut. Se Spijkerboer, *supra* note 45, at. 3.

rent dricksvatten, vilket kommittéledamoten Vasilka Sancin tar upp i sin avvikande åsikt. Vatten kan kategoriseras som drickbart, men ändå innehålla mikroorganismer som är farliga för hälsan och särskilt för barn.¹⁶⁰ Kommittén stadgar inte var gränsen mellan svårighet och oförmåga borde dras i olika situationer, och därmed skulle det vara förmånligt att vidare undersöka denna gränsdragning. Angående oförmågan att odla mat upplevde kommittén att trots svårigheterna var det inte omöjligt för Teitiota att odla mat. Uppfattningen förefaller också som motsägelsefull i förhållande till rätten till liv. Det kan inte anses i linje med bestämmelsens syfte att klimatmigranter ska först behöva befinna sig i en situation där möjlighet att odla mat inte finns innan skydd kan beviljas i en annan stat. Ifall skydd inte beviljas innan denna tidpunkt kan det medföra en situation där klimatmigranter riskerar att mista livet på grund av att det föreligger brist på mat. Av den anledningen är det fördelaktigt ifall framtida domar avgör i vilken utsträckning en stats mark ska vara inkapabel till att upprätthålla grödor för att det ska anses vara omöjligt att odla mat.

Kommittén noterade också att Teitiota inte lämnade information om alternativa anställningsmöjligheter eller ekonomiskt bistånd från Kiribati för att kunna tillgodose sina humanitära behov. Påståendet tyder på att framtida klimatmigranter kommer behöva bevisa att alla möjligheter till ekonomisk trygghet har uttömts innan de söker skydd på grund av deras oförmåga att odla mat eller få tillgång till drickbart vatten.¹⁶¹ Emellertid borde det övervägas om ekonomisk trygghet är en nödvändig beståndsdel av det andra kravet. Villkoren som redan måste uppfyllas av klimatmigranter är väldigt högt satta, och kravet på ekonomisk trygghet är ett onödigt tillägg. En av anledningarna till att många klimatmigranter kommer härstamma från utvecklingsländer är befolkningens beroende av jordbruk.¹⁶² Klimatförändringar sätter även tryck på redan existerande socioekonomiska problem och invånare i klimatdrabbade länder upplever svårigheter med att erhålla drickbart vatten eller odla mat samtidigt som deras chanser till sysselsättning påverkas negativt. Ekonomiska och sociala svårigheter kommer också tvinga en del människor att stanna kvar.¹⁶³ Otillräckligt med information angående ekonomisk trygghet i ursprungslandet rättfärdigar inte förnekandet av skydd eftersom orsaken till förflyttningen kommer kunna härledas till brist på mat och drickbart vatten, och även möjligheter till anställning eller ekonomiskt bistånd. Ekonomisk trygghet kommer med

¹⁶⁰ Human Rights Committee, *supra* note 132, at. 15 (para. 3).

¹⁶¹ Lucia Rose, *The World After Teitiota: What the HRC Decision Means for the Future of Climate Migration*, University of San Diego, *San Diego Journal of Climate & Energy Law*, 12, 2020-2021, s. 52.

¹⁶² Nishimura, *supra* note 14, at. 111.

¹⁶³ *Ibid*, s. 112.

svårighet kunna anses vara lösningen till situationen om inte den bakomliggande orsaken till klimatförändringar börjar vända.

3.3. ÖVERSKATTNING AV FÖRMÅGAN ATT ÅSTADKOMMA SKILLNAD: KRAVET PÅ ATT STATEN VIDTAR ÅTGÄRDER

Enbart faktumet att staten kan vidta åtgärder borde inte likställas med att statens åtgärder är kapabla till att framkalla en märkbar positiv skillnad. Kommitténs slutgiltiga krav tar inte hänsyn till den faktiska påverkan olika länder kan åstadkomma. Stater som Kiribati, en liten östat, kan frambringe väldigt lite för att motverka stigande havsnivåer eller övriga effekter av klimatförändringar. Kiribatis före detta president, Anote Tong, har konstaterat att Kiribati hade anpassningsplaner för att bygga försvar mot havshöjningar, men att sådant försvar betraktades ineffektiv. Fördelaktigare ansågs vara förvärv av mark, vilket skulle användas som framtida källor vid jordbruksproduktion och evakuering.¹⁶⁴ Trots denna uppfattning betonar kommittén vikten av att Kiribatis regering försöker mildra effekterna av klimatförändringar.

I stället för att lägga vikt vid åtgärder klimatdrabbade stater vidtar borde fokuset korrigeras till att även bedöma ifall klimatdrabbade stater erhåller tillräcklig internationell assistans för att bekämpa effekter från klimatförändringar. Kommitténs ställning i fallet är att Teitiotas rätt till liv inte kan anses vara hotad eftersom Kiribati vidtar åtgärder för att bekämpa effekterna från klimatförändringar. Emellertid tar inte kommittén hänsyn till att rätten till liv ändå riskerar att bli hotad om inte länder som är främst ansvariga för klimatförändringar börjar minska sin påverkan på klimatet. Därmed är en bedömning av adekvat tillhandahållande av internationellt bistånd i det tredje kravet mer i linje med rätten till liv. Förslaget uppmanar till att länder som kan åstadkomma en märkbar skillnad expanderar sin hjälp till länder som mest påverkas av klimatförändringar, och ökar deras möjlighet att skydda sina medborgares rätt till liv från klimatförändringar. Skillnaden mellan kommitténs resonemang och den föreslagna propositionen i denna framställning är att den senare tar hänsyn till maktpositionen mellan de största förorenarna och mest klimatdrabbade länder, och därmed försöker åtgärda obalansen.

Förflyttning av klimatomgränser i länder som Fiji och Kiribati framkallas visserligen av situationen i hemlandet, men situationen uppstod som en konsekvens av vårdslöst agerande från större och mäktigare aktörer. Även om kommittén påstår att internationella och nationella ansträngningar måste utgöra en del av responsen till bekämpningen av klimatförändringar

¹⁶⁴ Weiss, *supra* note 150.

borde vissa parter inom den internationella sfären anses bära större ansvar än länder som drabbas utan något eget fel. Dessutom har klimatdrabbade länder sedan länge begärt att redan utvecklade nationer begränsar deras utsläpp, och fortsätter att fortfarande ställa samma krav i dag.¹⁶⁵ Trots att internationell hjälp är essentiell för att åstadkomma framsteg kommer sådana åtgärder kräva förhandlingar mellan drabbade länder och de största förorenarna. Problemet med sådana förhandlingar blir att några av de största och rikaste länderna överlägger framtida planer för att bekämpa klimatförändringar med några av de minsta och värst klimatdrabbade länder i världen, vilket skapar ett obalanserat maktförhållande. Klimatdrabbade stater blir beroende av aktörer som orsakar skada på deras territorium eftersom dessa aktörer erhåller den största förmågan att åstadkomma en positiv skillnad.

Julia Dehm konstaterar att små östater har kontinuerligt försökt introducera frågan om förlust och skada inom ramen för 1992 års klimatkonvention, men att frågan inte tagits upp innan COP13 år 2007.¹⁶⁶ Inkorporeringen av konceptet skulle innebära kompensation för förlust och skada orsakade från klimatförändringar som är utöver vad klimatdrabbade stater kan anpassa sig till.¹⁶⁷ Efter att förlust och skada började diskuteras undveks ständigt frågor om kompenserande eller reparativ rättvisa.¹⁶⁸ I stället formulerades hanteringen av förlust och skada genom fokus på åtgärder som i allmänhet ökade det nationella ansvaret för klimatdrabbade länder, och försökte förskjuta skyldigheter från länder med störst negativ påverkan på klimatet.¹⁶⁹ Därmed utgjorde frågan ett nationellt ansvar av klimatdrabbade stater i stället för att erkännas vara ett problem som kräver internationellt ansvar av primärt ansvariga aktörer för klimatförändringar gentemot klimatdrabbade länder.¹⁷⁰ Dehms historiska beskrivning visar att länder som drabbas värst av klimatförändringar är beroende av att samarbeta med internationella aktörer som är primärt ansvariga för negativa effekter från klimatförändringar.

Emellertid uppstår problemet att primärt ansvariga aktörer är väldigt mäktiga och rika länder, och att klimatdrabbade länder i många fall kommer bestå av små östater. Trots att små östater har möjlighet att framföra förslag på åtgärder för att kunna motsätta sig effekterna av

¹⁶⁵ UN News, Developing Countries at COP27 Call for 'Climate Justice' in the Form of Adaptation and Loss and Damage Funds, 8 November 2022.

¹⁶⁶ Julia Dehm, Climate Change, 'Slow Violence' and the Indefinite Deferral of Responsibility for 'Loss and Damage', Griffith Law Review, 15 July 2020, s. 226.-228.

¹⁶⁷ Ibid, s. 222.

¹⁶⁸ Ibid, s. 228-235.

¹⁶⁹ Ibid, s. 245

¹⁷⁰ Ibid, s. 225-226.

klimatförändringar blir utarbetningen av sådana förslag till stor del beroende av benägenheten hos historiska förorenare att godta och efterleva dessa förslag. Av den anledningen uppstår en obalans eftersom små östater inte befinner sig i samma maktposition, och blir därmed beroende av att rikare och mäktigare länder agerar i den utsträckning det är nödvändigt. Situationen skapar problemet av att många länder blir beroende av få för att bekämpa klimatförändringar och därmed skydda sin befolkning, även om deras påverkan på klimatet inte är jämförbar i förhållande till länder med störst negativ påverkan på klimatet.

Av den anledningen borde kommitténs tredje krav ändras till att även omfatta en tillämpning av rätten till liv där en bedömning av adekvat tillhandahållande av internationellt bistånd ingår i kravet. Klimatdrabbade stater förblir fortfarande beroende av att behöva förhandla för att åstadkomma en positiv förändring, men internationella samhället blir beroende av att tillhandahålla tillräckliga resurser som möjliggör realistiska förbättringar och inte enbart tjäna syftet av att visa att internationella samhället visserligen bidrar. Stater måste bidra tillräckligt, och ett misslyckande skulle resultera i att klimatomgrupper inte kommer kunna anses erhålla godtyckligt skydd i ursprungslandet för att deras rätt till liv inte ska anses hotad av klimatförändringar. Därmed föreligger större möjligheter för klimatomgrupper att erhålla internationellt skydd, vilket kan motivera många länder att garantera de värst drabbade områden acceptabelt bistånd.¹⁷¹ Stater gynnas av att nya kategorier av migranter som uppfyller rekvisit i *non-refoulement* skyldigheten inte uppstår.¹⁷² Detta minskar deras risk att ådra sig det ökade ansvar, kostnader och juridiska skyldigheter som följer med att erkänna en ny kategori av migranter.¹⁷³

Emellertid, eftersom Kiribati vidtog åtgärder ansåg kommittén att en tidsram på 10–15 år var tillräckligt för att skapa en möjlighet för Teitiota och andra i liknande situation att inte uppleva ett hot mot sina liv på grund av klimatförändringarna. Enligt McAdam är kommitténs resonemang enbart spekulationer som skiljer sig från situationer där det finns vetenskapliga bevis som väger starkt till förmån för vissa utfall.¹⁷⁴ McAdams påstående är även relevant vid kritik av det första och andra kravet som kommittén formulerade. Hänvisning till allmänna kunskaper om naturkatastrofer eller klimatrelaterad forskning från IPCC, eller andra liknande organisationer, skulle klargöra att kommitténs krav inte innehåller realistiska uppfattningar om

¹⁷¹ Ändringen överensstämmer med Spijkerboers andra alternativ vid kritik av ett rättsligt beslut. Se Spijkerboer, *supra* note 45, at. 11.

¹⁷² Nishimura, *supra* note 14, s. 115.

¹⁷³ *Ibid.*

¹⁷⁴ McAdam, *supra* note 5, at. 718.

klimatförändringar och deras påverkan på människor. I stället beslutades ärendet med resonemang som är motsäggande till vetenskapliga fakta och allmän kunskap, och hyllades som en förbättring av skyddet för klimatmigranter.¹⁷⁵

Möjligtvis ansåg kommittén att föregående praxis och uttalande borde vara utgångspunkten utan någon hänsyn till forskning. Metoden är inte nödvändigtvis fel, men när verkligheten inte motsvarar etablerad praxis borde det valda förfarandet ifrågasättas. En mer cynisk inställning är att kommittén var medvetna om forskningen, men ändå valde följa sitt resonemang eftersom det inte ansågs att mottagande länder var förbereda inför en massmigration av klimatmigranter. Samtidigt kunde kommittén hålla sig undan bakom tanken att beslutet var moraliskt 'korrekt' genom deras erkännande av att klimatförändringar orsakar försämringar av rätten till liv, vilket kan möjliggöra internationellt skydd. Därmed förefaller resonemanget som ett skydd av länder som är historiskt ansvariga för klimatförändringar i stället som ett skydd av länder och människor i faktiskt behov av hjälp. Trots att synsättet är enbart spekulationer förefaller det besvärligt att åsidosätta faktumet att alternativa resonemang med betryggande anknytning till verkligheten kunde framföras utan större svårigheter.

Avslutningsvis anser Behrman och Kent att kommitténs sista krav kan innebära att det uppfattas som gynnsamt för klimatdrabbade länder som Kiribati att vidta lite eller inga åtgärder överhuvudtaget med avsikt att underlätta för sina medborgare att söka skydd i ett annat land.¹⁷⁶ Sådant beteende från klimatdrabbade länder kommer osannolikt vara förekommande. Även om en stor mängd människor kommer vilja söka skydd över gränserna kvarstår även många som inte kommer vilja eller kan förflyttas. Dessa personer kommer fortfarande vara i behov av skydd från effekter av klimatförändringar, och därmed blir det väldigt betydelsefullt för dessa människor att landets administration vidtar alla möjliga åtgärder. Vid gränsöverskridande fördrivning orsakad av klimatförändringar kommer ursprungslandet normalt inte vända sig mot drabbade människor utan förbli villig att hjälpa och skydda dessa personer.¹⁷⁷ Det kan ändå inte ignoreras att kommitténs resonemang kan ge upphov till oönskad passivitet från klimatdrabbade länder.

¹⁷⁵ Luke Baker, World Needs to Prepare for 'Millions' of Climate Displaced: U.N., Reuters, 21st January 2020.

¹⁷⁶ Behrman & Kent, *supra* note 54, at. 37.

¹⁷⁷ Kälin & Schrepfer, *supra* note 86, at. 32.

3.4. SLUTSATS: KOMMITTÉNS OTILLRÄCKLIGA BEAKTANDE AV VERKLIGHETEN

Kanske är det felaktigt att påstå att kommittén inte anlände till rätt beslut med hänsyn till att juridiken många gånger erbjuder stöd för flertal slutsatser. Däremot hade kommittén möjligheten att avgöra ärendet med resonemang som var närmare verkligheten. Första kravet överensstämmer inte med hur effekterna av klimatförändringar påverkar människor och att upplevelsen av en personlig risk därmed är osannolikt. Andra kravet beaktar inte att väntan på uppkomsten av oförmågan att odla mat eller erhålla drickbart vatten kan vara motsägelsefullt i förhållande till ICCPR artikel 6(1). Kommitténs sista krav ställer inte realistiska förväntningar på förmågan olika stater har att bemöta klimatförändringar även med internationell hjälp. Bristerna i resonemangen kunde enkelt ha undvikits med tillämpning av grundläggande allmänna kunskaper angående naturkatastrofer eller klimatrelaterad forskning. Orsakerna till kommitténs valda tillvägagångssätt förblir okända. Emellertid framstår beslutet mer som ett skydd mot ländernas oförbereddhet att motta, i stället som ett skydd för, klimatmigranter.

Eftersom kommitténs krav inte motsvarar verkligheten av hur klimatförändringar påverkar människor innebär det att *Teitiota*-beslutet inte utgör ett tillräckligt effektivt skydd för klimatmigranter. Trots att *Teitiota* är ett viktigt steg framåt för klimatmigranter erbjuder det inte mycket skydd till den grupp av människor som rättsfallet berör. Under vad som ska föreställa ett progressivt tänkande finns det uppenbart bristfälliga krav som osannolikt kommer kunna uppfyllas av klimatmigranter som hoppas kunna förlita sig på kommitténs beslut vid ansökande av internationellt skydd. I syfte att rätta till dessa brister kommer lagstiftare eller domare med prejudikat skapande makt behöva inse att verkligheten som klimatförändringar ger upphov till inte är förenlig med kommitténs resonemang, och att ett rättssystem inte kan skydda klimatmigranter om kommitténs beslut efterföljs utan några förändringar. Med hänsyn till att *Teitiota* inte är bindande finns det många möjligheter att vidta sådana förändringar.

4. SLUTSATSER OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Denna uppsats har analyserat vilka möjligheter som klimatmigranter har för att beviljas internationellt skydd med utgångspunkt i flyktingkonventionen artikel 1A(2) och ICCPR artikel 6(1). På grund av stora svårigheter att åstadkomma direkta samband mellan förföljelse i sammanhanget av klimatförändringar och en ansvarig aktör har slutsatsen inledningsvis blivit att klimatmigranter inte kan beviljas internationellt skydd med hjälp av artikel 1A(2). Trots att ett samband inte kunde etableras existerade bevis på att effekter från klimatförändringar skapade relevant bakgrund till mänskligt lidande. Omständigheter som klimatförändringar gav upphov till riskerade även resultera i brott mot mänskliga rättigheter, vilket kunde kategoriseras som förföljelse relaterat till en av förföljelsegrunderna i artikel 1A(2). En 'human rights based approach' undersöktes som ett ytterligare alternativ vid tolkningen av artikel 1A(2).

Tillämpningen av HRBA illustrerades genom rättspraxis från immigrations- och skyddstribunalen från Nya Zeeland. Tillvägagångssättet innebar att mänskliga rättigheter tillämpas vid tolkningen av artikel 1A(2), och att 'förföljelse' innefattar en 'varaktig eller systemisk kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter, som utgör bevis på ett misslyckande av statligt skydd' enligt Hathaways definition av begreppet. Metoden ansågs medföra mer effektiv skydd för klimatmigranter eftersom fokuset ändras till staten från vilket klimatmigranten härstammar. Därmed ökar sannolikheten att bevisa förekomsten av förföljelse i sammanhanget av klimatförändringar eftersom det är redan fastslaget från vilken ansvarig aktör som bedömningen ska utgå. Således har klimatmigranter möjligheten att åberopa potentiella överträdelser av deras mänskliga rättigheter utan att behöva bevisa omöjliga samband. Genom Hathaways definition av förföljelse tas hänsyn till komplexiteten av klimatförändringar, och därmed skapas realistiska förväntningar som klimatmigranter har möjlighet att uppfylla. Samtidigt innebär tillvägagångssättet att tolkningen av artikel 1A(2) överensstämmer med principerna om fördragstolkning i Wienkonventionen. Emellertid var användningen av HRBA beroende av att andra rättsordningar är villiga att tillämpa metoden inom klimatrelaterade mål. Trots denna potentiella svårighet innebär tillämpningen av HRBA vid tolkningen av artikel 1A(2) en möjlighet för klimatmigranter att beviljas internationellt skydd.

Utöver artikel 1A(2) användes även rätten till liv enligt ICCPR artikel 6(1) tillsammans med *Teitiotia*-beslutet från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter. Kommittén beslutade att internationellt skydd kunde beviljas när klimatförändringar hotade rätten till liv i ICCPR, och

framförde krav som utgjorde en del av bedömningen. Beslutet utgjorde därmed ytterligare en möjlighet för klimatmigranter att beviljas internationellt skydd. Dessvärre, trots att beslutet ansågs vara framåttänkande, innebar en närmare granskning av kommitténs resonemang att tydliga brister uppmärksammades. Kommitténs framlagda krav var oförenliga med verkligheten, och tog inte hänsyn till grundläggande kunskaper eller vetenskaplig forskning angående konsekvenserna av klimatförändringar. Även om kommittén medger att klimatmigranter kan beviljas internationellt skydd under vissa förutsättningar, utgör beslutet inte ett tillräckligt effektivt skydd på grund av dess motsägelsefulla uppfattning om den verklighet som klimatmigranter söker skydd från.

Avslutningsvis bör nämnas att även om det är av stor relevans att juridisk skydd existerar för en växande grupp av migranter är det minst lika viktigt att vidta åtgärder angående roten till problemet. Kontinuerliga ansträngningar för att minska den negativa påverkan mänskligt agerande har på jordens klimat borde prioriteras. Därtill är det essentiellt att ha i åtanke att även om vissa länder är mer sårbara gentemot effekter från klimatförändringar innebär det inte att medborgarnas primära alternativ är att lämna landet. Eftersom förflyttningen i allmänhet kommer vara intern innebär det att många människor inte kommer kunna, eller vill, flytta utomlands. Av den anledningen är det betydelsefullt att internationell assistans existerar i syfte hjälpa de mest klimatdrabbade länder med anpassningsåtgärder för att kunna säkerställa att befolkningen har möjlighet att stanna kvar i sitt land, och kan samtidigt befinna sig i landet skyddade från klimatförändringar.

KÄLLFÖRTECKNING

LAG

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning). (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A32011L0095>).

International Covenant on Civil and Political Rights. (<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>).

United Nations High Commissioner for Refugees. Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees. Text of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees & Text of the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees. (<https://www.unhcr.org/3b66c2aa10>).

Vienna Convention on the Law of Treaties.

(https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf).

PROPOSITION

Regeringens proposition 2020/21:191. Ändrade regler i utlänningslagen. Stockholm den 29 april 2021.

(<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2021/04/prop.-202021191/#:~:text=Ändrade%20regler%20i%20utlänningslagen%20Prop.2020%2F21%3A191&text=I%20propositionen%20föreslås%20ändringar%20i,de%20i%20andra%20EU-länder>).

LITTERATUR

Hathaway, James C. & Foster, Michelle. The Law of Refugee Status. 2nd Edition. Cambridge University Press. 2014. ISBN 978-1-107-01251-6.

Joseph, Sarah & Castan, Melissa. The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials and Commentary. 3rd Edition. Oxford University Press. ISBN 978-0-19-964194-9.

McAdam, Jane. Climate Change, Forced Migration, and International Law. Oxford University Press. February 2012. ISBN 978-0-19-958708-7.

Scott, Matthew. Refugee Status Determination in the Context of 'Natural' Disasters and Climate Change: A Human Rights-Based Approach. Diss. Lund University. Faculty of Law. 22 May 2018. ISBN 978-91-7753-641-3.

ARTIKLAR

Anker, Deborah E. Refugee Law, Gender, and the Human Rights Paradigm. 15 HARV. HUM.Rts. J. 133 (2002).

(<https://harvardhrj.com/wp-content/uploads/sites/14/2020/06/15HHRJ133-Anker.pdf>).

Behrman, Simon & Ken, Avidan. The Teitiota Case and the Limitations of the Human Rights Framework. Questions of International Law. Zoom-in 75 (2020). (<http://www.qil-qdi.org/the-teitiota-case-and-the-limitations-of-the-human-rights-framework/>).

Dehm, Julia. Climate Change. 'Slow Violence' and the Indefinite Deferral of Responsibility for 'Loss and Damage'. Griffith Law Review. 29:2. pp. 220-252. DOI: 10.1080/10383441.2020.1790101. (<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10383441.2020.1790101>).

Kälin, Walter & Schrepfer, Nina. Protecting People Crossing Borders in the Context of Climate Change Normative Gaps and Possible Approaches. Legal and Protection Policy Research Series. PPLA/2012/01. University of Bern, Switzerland. Division of International Protection. February 2012. (<https://www.unhcr.org/4f33f1729.pdf>).

McAdam, Jane & Foster, Michelle. Analysis of 'Imminence' in International Protection Claims: Teitiota v New Zealand and Beyond. British Institute of International and Comparative Law. International & Comparative Law Quarterly. 71(4). 975-982. doi:10.1017/S0020589322000367. October 2022. (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4220389).

McAdam, Jane. Protecting People Displaced by the Impacts of Climate Change: The UN Human Rights Committee and the Principle of Non-Refoulement. The American Society of International Law. Vol 114:4. 2020. (<https://www.cambridge.org/core/journals/american-journal-of-international-law/article/protecting-people-displaced-by-the-impacts-of-climate-change-the-un-human-rights-committee-and-the-principle-of-nonrefoulement/4B8E9EBB4FE37ABEB74608742FEAD946>).

McAdam, Jane. Swimming Against the Tide: Why a Climate Change Displacement Treaty is Not the Answer. International Journal of Refugee Law Vol. 23 No. 1. Oxford University Press. pp. 2–27. (<https://academic.oup.com/ijrl/article/23/1/2/1589517>).

Nauels, Alexander; Gütschow, Johannes; Mengel, Matthias; Meinshausen, Malte; Clark, Peter U; Schleussner, Carl-Friedrich. Attributing Long-Term Sea-Level Rise to Paris Agreement Emission Pledges, roc Natl Acad Sci U S A. 2019 Nov 19;116(47):23487-23492. doi: 10.1073/pnas.1907461116. Epub 2019 Nov 4. PMID: 31685608; PMCID: PMC6876237. (<https://www.pnas.org/doi/full/10.1073/pnas.1907461116#:~:text=The%20multicentennial%20sea-level%20rise,rise%20in%20the%20year%202300>).

Nishimura, Lauren. 'Climate Change Migrants': Impediments to a Protection Framework and the Need to Incorporate Migration into Climate Change Adaptation Strategies. International Journal of Refugee Law. 2015. Vol. 27. No. 1. pp. 107-134. (<https://academic.oup.com/ijrl/article/27/1/107/2362492>).

Nissani, Moti. Fruits, Salads, and Smoothies: A Working Definition of Interdisciplinarity. Wayne State University. Journal of Educational Thought. Vol. 29. No. 2. August. 1995. pp. 121. (<https://www.jstor.org/stable/23767672>).

Rose, Lucia, The World After Teitiota: What the HRC Decision Means for the Future of Climate Migration. University of San Diego. San Diego Journal of Climate & Energy Law. 12. 2020-2021. (<https://digital.sandiego.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1102&context=jcel>).

Schmitz, Hans Peter. A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts. Syracuse University. Polity. Volume 44. Number 4. October 2012. (https://www.researchgate.net/publication/228160942_A_Human_Rights-based_Approach_HRBA_in_Practice_Evaluating_NGO_Development_Efforts).

Spijkerboer, Thomas. Analysing European Case Law on Migration: Options for Critical Lawyers. Migration and European Law. Collected Courses of the Academy of European Law XXI. Oxford University Press. (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2097753).

RAPPORTER

Ammer, Margit; Mayrhofer, Monika & Scott, Matthew. Disaster-related Displacement into Europe: Judicial Practice in Austria and Sweden. Raoul Wallenberg Institute of Human Rights & Humanitarian Law & The Ludwig Boltzmann Institute of Fundamental and Human Rights. April 2022. (<https://rwi.lu.se/publications/disaster-related-displacement-into-europe-judicial-practice-in-austria-and-sweden/>).

Camey, Itzá Castañeda; Sabater, Laura; Owren, Cate & Boyer, A. Emmett, (2020). Gender-Based Violence and Environment Linkages: The Violence of Inequality. Wen, J. (ed.). Gland. Switzerland: IUCN. 272 pp. ISBN 978-2-8317-2033-3 (PDF). (<https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2020-002-En.pdf>).

International Energy Agency. Net Zero by 2050: A Roadmap for the Global Energy Sector. OECD Publishing. Paris. 2021. (<https://www.iea.org/reports/net-zero-by-2050>).

Intergovernmental Panel on Climate Change. Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Working Group II Contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. 2022. (https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_TechnicalSummary.pdf).

Allen, Myles R., Dube, Opha Pauline, Solecki, William, Cramer, Wolfgang, Humphreys, Stephen, Kainuma, Mikiko, Kala, Jatin, Mahowald, Natalie, Mulugetta, Yacob, Perez, Rosa, Wairiu, Morgan & Zickfeld, Kirsten. Intergovernmental Panel on Climate Change. 2018: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty. Cambridge University Press. Cambridge. UK and New York. NY, USA. pp. 49-92. (<https://doi.org/10.1017/9781009157940.003>).

Pathak, Minal, Slade, Raphael, Shukla, Pruyadarshi R., Skea, Jim, Pichs-Madruga, Ramon & Ürge-Vorsatz, Diana. 2022: Technical Summary. In: Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate. Cambridge University Press. Cambridge. UK and New York. NY. USA. doi: 10.1017/9781009157926.002. (https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_TechnicalSummary.pdf).

RÄTTSFALL

A and Another v Minister for Immigration and Ethnic Affairs and Another. [1997]. Australia: High Court. 24 February 1997. (https://www.refworld.org/cases,AUS_HC,3ae6b7180.html).

AC (Tuvalu). [2014] NZIPT 800517-520. New Zealand: Immigration and Protection Tribunal. 4 June 2014. (https://www.refworld.org/cases,NZ_IPT,585151694.html).

AF (Kiribati). [2013] NZIPT 800413. New Zealand: Immigration and Protection Tribunal. 25 June 2013. (https://www.refworld.org/cases,NZ_IPT,5dad6b754.html).

A.L. v. Austria. Application No. 7788/11. Council of Europe: European Court of Human Rights. 10 May 2012. (<https://www.refworld.org/cases,ECHR,4facd3653c2.html>).

BG (Fiji). [2012] NZIPT 800091. New Zealand: Immigration and Protection Tribunal. 20 January 2012. (https://www.refworld.org/cases,NZ_IPT,4f425a932.html).

Canada (Attorney General) v. Ward. [1993] 2 S.C.R. 689. Canada: Supreme Court. 30 June 1993. (https://www.refworld.org/cases,CAN_SC,3ae6b673c.html).

Inter-American Court of Human Rights. Case of Molina-Theissen v. Guatemala. Judgment of May 4. 2004 (Merits). (<https://www.refworld.org/cases,IACRTHR,4f5a00702.html>).

Matter of Acosta. In Deportation Proceeding A-24159781. United States Board of Immigration Appeals. Decided by Board 1 March 1985. ([https://www.refworld.org/cases,USA_BIA,3ae6b6b910.html#:~:text=%20101\(a\)\(42,unwilling%20to%20return%20to%20his](https://www.refworld.org/cases,USA_BIA,3ae6b6b910.html#:~:text=%20101(a)(42,unwilling%20to%20return%20to%20his)).

Refugee Appeal No. 76374. No. 76374. New Zealand: Refugee Status Appeals Authority. 28 October 2009. (https://www.refworld.org/cases,NZL_RSAA,4afc31da2.html).

RN (Returnees) Zimbabwe v. Secretary of State for the Home Department. [2008] UKAIT 00083. United Kingdom: Asylum and Immigration Tribunal /Immigration Appellate Authority. 19 November 2008. (https://www.refworld.org/cases,GBR_AIT,49243bcb2.html).

United Nations Human Rights Committee. Views adopted by the Committee under article 5(4) of the Optional Protocol Concerning Communication No. 2728/2016. CCPR/C/128/D/2924/2016. 23 September 2020. (<https://www.refworld.org/cases,HRC,5e26f7134.html>).

FN:S DOKUMENT OCH PUBLIKATIONER

Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted and Opened for Signature. Ratification and Accession by General Assembly Resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966. Entry Into Force 23 March 1976, in Accordance with Article 9. (<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-international-covenant-civil-and-political>).

United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons. Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons: Summary Record of the Twenty-second Meeting. 26 November 1951. A/CONF.2/SR.22. (<https://www.refworld.org/docid/3ae68cde10.html>).

United Nations High Commissioner for Refugees. Guidance Note on Refugee Claim Relating to Victims of Organized Gangs. Geneva. March 2010. (<https://www.refworld.org/docid/4bb21fa02.html>).

United Nations High Commissioner for Refugees. The International Protection of Refugees: Interpreting Article 1 of the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees, Refugee Survey Quarterly. Vol 20. No. S. 2001. (<https://www.refworld.org/docid/3b20a3914.html>).

United Nations High Commissioner for Refugees. Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees: Reissued. Geneva. February 2019. (<https://www.unhcr.org/publications/legal/5ddfc47/handbook-procedures-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention.html>).

United Nations High Commissioner for Refugees. Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol. 26 January 2007. (<https://www.unhcr.org/4d9486929.pdf>).

United Nations High Commissioner for Refugees. Legal Considerations Regarding Claims for International Protection Made in the Context of the Adverse Effects of Climate Change and Disasters. 1 October 2020. (<https://www.refworld.org/docid/5f75f2734.html>).

United Nations Human Rights Committee. Fact Sheet No. 15 (Rev. 1): Civil and Political Rights. (<https://www.ohchr.org/en/publications/fact-sheets/fact-sheet-no-15-rev-1-civil-and-political-rights-human-rights-committee>).

United Nations Human Rights Committee. General Comment No. 31 [80]: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant. Adopted on 29 March 2004 (2187th meeting). (<https://www.refworld.org/docid/478b26ae2.html>).

United Nations Human Rights Committee. General Comment 33. The Obligations of States Parties under the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights. CCPR/C/GC/335. November 2008. (<https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/ccpr.c.gc.33.pdf>).

United Nations Human Rights Council. Nineteenth session. Agenda item 3. Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development. Report of the Special Rapporteur on the Human Rights of Internally Displaced Persons. Beyani. A/66/285. 9 August 2011. (<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/A-66-285.pdf>).

United Nations News. Developing Countries at COP27 Call for ‘Climate Justice’ in the Form of Adaptation and Loss and Damage Funds. 8 November 2022. (<https://news.un.org/en/story/2022/11/1130347>).

United Nation General Assembly. Renewing the United Nations: A Programme for Reform. Report of the Secretary-General. A/51/95014. July 1997. (<https://digitallibrary.un.org/record/243753?ln=en>).

United Nations. Nationally Determined Contributions Under the Paris Agreement: Synthesis Report by the Secretariat. 17 september 2021.
(https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_08E.pdf).

ÖVRIGA KÄLLOR

Baker, Luke. World Needs to Prepare for 'Millions' of Climate Displaced: U.N. Reuters. 21 January 2020.
(<https://www.reuters.com/article/us-davos-meeting-refugees-idUSKBN1ZK1Q2>).

FN:s fördragsdatabas för att hitta General Comments
(<https://tbinternet.ohchr.org/layouts/15/TreatyBodyExternal/TBSearch.aspx>).

International Organization for Migration. About Migration,
(<https://www.iom.int/about-migration>).

Lyons, Kate. How to Move a Country: Fiji's Radical Plan to Escape Rising Sea Levels. The Guardian. 8 November 2022.
(<https://www.theguardian.com/environment/2022/nov/08/how-to-move-a-country-fiji-radical-plan-escape-rising-seas-climate-crisis>).

OurWorldInData, CO₂ and Greenhouse Gas Emissions, May 2017; Last Revised in August 2020 (<https://ourworldindata.org/co2-and-other-greenhouse-gas-emissions>).

Statistik för vilka länder ratificerat, skrivit under, eller inte vidtagit några åtgärder angående ICCPR (<https://indicators.ohchr.org>).

Weiss, Kenneth R. The Making of a Climate Refugee. Foreign Policy. 28 January 2015.
(<https://foreignpolicy.com/2015/01/28/the-making-of-a-climate-refugee-kiribati-tarawa-teitiota/>).

World Meteorological Organization. Climate Change Increases Threats in Southwest Pacific. 10 November 2021. Press Release Number: 10112021.
(<https://public.wmo.int/en/media/press-release/climate-change-increases-threats-south-west-pacific>).